

motiverade privatiseringarna upphör.

Näringslivets investeringar kommer att stimuleras genom direktavskrivningar. Telekommunikationerna byggs ut. Underhållet av vägar och järnvägar förbättras. Skolor, äldreboenden och andra kommunala byggnader rustas upp. Miljöinvesteringarna skall öka. Allergisaneringen påskyndas.

I Näringsdepartementet kommer ett särskilt statsråd att få ansvar för bygg- och energifrågor. Departementet får också ansvar för bostadspolitik. Vi vill skapa fasta och långsiktiga regler för byggandet och för den sociala bostadspolitik.

Kunskap blir allt viktigare för näringslivets utveckling och för sysselsättningen. Utbildning måste ses som en investering. Ett samlat kunskapslyft behöver komma till stånd. Utbildningsministern kommer att leda arbetet med att mobilisera utbildningssamhällets alla resurser. Fler platser kommer att inrättas inom högskola och vuxenutbildning.

Sverige skall ligga i frontlinjen i den tekniska utvecklingen och forskningen, också grundforskning. Forskningsfrågorna ges hög prioritet i regeringens arbete.

Det står inte i mänsklig makt att förhindra alla olyckor. Men detta ovedersägliga faktum ger oss än större anledning att i framtiden göra allt det som faktiskt är möjligt, för att begränsa riskerna för olyckor liknande den fruktansvärda som inträffade på Östersjön.

1991 träffade socialdemokraterna, folkpartiet liberalerna och centerpartiet en överenskommelse om framtidens energiförsörjning. På den grunden, och i politisk enighet, har nyligen en energikommission tillkallats. Den skall bl.a. skyndsamt analysera de samhällsekonomiska, miljö- och energipolitiska konsekvenserna av en avställning av en eller flera kärnkraftsreaktorer under 1990-talet. Regeringen kommer att fullfölja överenskommelserna i energifrågan. Enighet och långsiktighet i energipolitiken är av stort värde för vårt land.

För att främja sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden, motverka inflationsdrivande flaskhalsar och höja kompetensen i arbetslivet kommer arbetsmarknadspolitik att läggas om.

Jag vill under denna mandatperiod medverka till en ny ordning där de arbetslösa på heltid är engagerade i att söka arbete, höja sin utbildning och färdighet eller utföra ett tillfälligt arbete. Ett program för att motverka arbetslösheten bland de unga kommer att presenteras. Regeringen kommer att underlätta för företag att expandera och nyanställa.

Arbetslöshetsförsäkringen effektiviseras. Arbetslinjen kommer att markeras. Försäkringarna som gjorts av försäkringens arbetsvillkor upphävs, liksom begränsningen av ersättningsperiod. Verksamheten i de statliga a-kassorna förs över till de erkända a-kassorna.

För att arbetsmarknaden ska fungera väl måste det råda en rimlig balans mellan företagets krav på flexibilitet och löntagarnas krav på trygghet. Den balansen har rubbats genom försäkringarna i arbetsrätten. Dessa kommer att upphävas.

Jag är samtidigt angelägen om att arbetsmarknadens parter kommer överens om att anpassa

arbetsrätten till de skilda förutsättningar som råder i olika branscher och att särskild hänsyn tas till småföretagen. En sådan uppgörelse skulle vara en klar signal om den nya samarbetsanda som behövs i Sverige.

Det gäller att forma en miljö där såväl företagare som löntagare vet vilka spelregler som gäller, och där löntagarna kan känna trygghet i de förändringar som blir nödvändiga under resten av 1990-talet. Överläggningar har redan inletts med arbetsmarknadens

parter för att etablera en samsyn kring vad som är statens och vad som är parternas uppgifter när det gäller att föra Sverige ut ur den ekonomiska krisen.

* * *

Den andra stora uppgiften för regeringen är att värna och utveckla välfärden.

Alla människor skall ha rätt till ett värdigt liv. Det förutsätter demokrati. Men det förutsätter också att medborgarrätten innefattar ekonomiska och sociala rättigheter. Först då kan ett levande medborgarskap bli verklighet där var och en tar ansvar för sig själv och sina närmaste, men också för hur hela samhället utvecklas.

Jag delar erfarenheten med många andra medborgare i min generation av hur otrygghet och nöd kväver friheten och självtilliten. Känslan av trygghet utgör ett frihetsvärde av enorm betydelse för den enskilda människan.

Det gäller för oss alla, i livets olika skeden och situationer:

-- Det börjar med barnen.

Hur barnen mår säger mycket om ett samhälles anständighet. Det är därför som vi i Sverige har ägnat så stor möda åt att bygga upp en unik familjepolitik, som både ger barnen trygghet och bär föräldrarna möjlighet att förena föräldraskap och förvärvsarbete. Den politiken skall värnas, även i ekonomiskt kärva tider. Barnomsorgen skall vara tillgänglig för alla barn och ha god kvalitet. Barnens behov och rättigheter skall ställas i första rummet.

-- Nästa steg i livet är stort och viktigt. Det tas i skolan.

En god kvalitet i förskolan och skolan lägger grunden för ett livslångt lärande. En bra skola för alla förutsätter att resurser fördelas efter elevernas olika behov. Därför kommer skolpengssystem att avvecklas. Rätten att välja skola är självklar och måste kombineras med ett stärkt föräldrainflytande. Det är samtidigt viktigt att behålla den sammanhållna skolan. Barnen får inte sorteras efter föräldrarnas ekonomiska och sociala förhållanden.

-- De flesta av oss blir någon gång sjuka. En del är handikappade.

I Sverige har alla rätt till bästa möjliga sjukvård och omvårdnad. Därför är det oroande att skillnaderna i hälsa och livsvillkor nu ökar mellan olika grupper. Folkhälsoarbetet kommer därför att intensifieras. Den pågående sjukvårdsutredningen skall snabbt kartlägga tillståndet i sjukvården och föreslå åtgärder för förbättringar och effektiviseringar. Patienternas rättigheter kommer att stärkas. I detta ingår den självklara rätten att den enskilda skall kunna välja

läkare.

För att motverka onödig byråkrati och centrala regleringar kommer husläkarlagen att avvecklas. Etableringen av specialistläkare, som dränerar sjukvårdens ekonomi, kommer att upphöra. Ett omfattande program för att minska antalet förtidspensionärer introduceras. Åtgärder för att öka de handikappades tillgänglighet kommer att vidtas.

-- Var och en behöver trygghet på ålderns höst.

Det moderna samhället måste erbjuda de gamla både trygghet och möjlighet till ett aktivt och stimulerande liv. I vårt land skall ingen av ekonomiska skäl behöva frukta att åldras. Därför behövs ett robust pensionssystem. Regeringen kommer att fullfölja pensionsöverenskommelsen. Hälso- och sjukvårdens utveckling måste baseras på gemensamt ansvar, solidarisk finansiering, närhet och valfrihet. Sjukvården skall inte styras av vinstintressen, utan av den etik och omsorg som är dess syfte och grund. Stat, landsting och kommun måste säkerställa att de äldre får den vård och omsorg de behöver.

Allas lika rätt till barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg. Så vill vi svenskar ha det. Utslaget i årets val visar att medborgarna slår vakt om den svenska modellen. Den generella välfärdspolitiken skall utvecklas, inte avvecklas.

* * *

Den tredje stora uppgiften för regeringen är att öka Sveriges internationella engagemang.

Jag är övertygad om att internationalismens idé är djupt förankrad i vårt land. Efter måttet av Sveriges förmåga ska vi medverka till att mobilisera en global medborgaranda av gemensamt ansvar och solidaritet.

Sverige skall vara en drivande kraft för fred, frihet, demokrati och rättvisa. Det råder ingen motsättning mellan en aktiv Europapolitik och ett starkt engagemang för fattiga folk och internationellt ansvarstagande.

Samarbete, säkerhet och solidaritet skall känneteckna den svenska utrikespolitiken. En bred samsyn kring utrikes- och säkerhetspolitiken är av stort värde för Sverige.

I den nya världsordning som växer fram har Förenta nationerna en avgörande betydelse för internationell fred och säkerhet. FN:s politiska och ekonomiska roll måste stärkas. Det arbete som jag har lett i Kommissionen för globalt samarbete bör kunna ge ett viktigt bidrag till de reformer av Förenta nationerna som jag hoppas skall inledas nästa år då FN fyller 50 år.

Sverige kommer åter att vara en aktiv och engagerad medlem i Förenta nationerna. Regeringen kommer att arbeta för att Sverige skall bli medlem i FN:s säkerhetsråd.

Sveriges insatser för gemensam säkerhet, konfliktförebyggande arbete och nedrustning intensifieras. En svensk FN-brigad sätts upp för att bättre kunna bidra till att återskapa fred där konflikter brutit ut. Sverige skall aktivt verka för ett internationellt förbud mot

anti-personella minor.

Biståndet inriktas på att stödja de fattiga ländernas långsiktiga utveckling. Därvid ska demokrati, kvinnors rätt och folkligt engagemang särskilt uppmärksammas. Bistånds- och flyktingpolitiken effektiviseras genom ökad samordning.

Samarbetet med våra grannländer kring Östersjön, liksom med övriga Central- och Östeuropa intensifieras och ges en ny utformning. Vår uppgift är att stödja den demokratiska och ekonomiska utvecklingen.

I takt med strävandena att integrera Europa kommer samarbetet med de nordiska länderna att fördjupas.

Estlands, Lettlands och Litauens säkerhet och utveckling är av särskild betydelse för Sverige. Därför bör samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna intensifieras.

En ny säkerhetsordning i hela Europa kan endast växa fram genom förtroendefullt samarbete mellan Europas folk och länder. Sverige har ett betydelsefullt bidrag att ge genom aktivt engagemang i ESK, Europarådet och Partnerskap för fred.

Sveriges militära alliansfrihet syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde består. Vår politik bidrar till stabilitet i Nordeuropa och stärker Sveriges möjligheter att verka för gemensam säkerhet i Europa och i världen i stort.

Regeringen eftersträvar ett brett samförstånd kring nästa försvarsbeslut, som tidigareläggs till 1996. De årliga försvarsutgifterna reduceras.

En kommission tillsätts för att granska rapporterna om främmande undervattensverksamhet riktad mot Sverige.

* * *

Den fjärde stora uppgiften för regeringen är att fördjupa Sveriges samarbete med övriga Europa.

Den 1 juli 1991 inlämnade jag som statsminister en ansökan om svenskt medlemskap i den Europeiska gemenskapen. I anslutning till detta redovisade jag för riksdagen att frågan om medlemskap slutligen skulle avgöras genom en folkomröstning.

Om drygt en månad, den 13 november, bestämmer svenska folket om vårt land skall bli medlem i den Europeiska unionen.

Blir det nej i folkomröstningen kan ett svenskt medlemskap i den Europeiska unionen inte åter aktualiseras inom överskådlig tid. EES-avtalet kommer därvid att utgöra grunden för Sveriges relationer med EU. Det blir då regeringens och riksdagens uppgift att utifrån detta avtal på bästa sätt tillvarata Sveriges intressen.

Under de 37 dagar som återstår till folkomröstningen kommer jag som statsminister med stort engagemang och full kraft att verka för ett svenskt medlemskap i den Europeiska unionen.

Jag hävdar att det är av synnerlig vikt för Sverige att fullt ut medverka i detta samarbete.

Om svenska folket säger ja till medlemskap kommer Sverige att verka för följande:

Det behövs en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, där besluten fattas så nära medborgarna som möjligt. En ytterligare utvidgning av den Europeiska unionen är önskvärd, liksom ökad öppenhet och insyn, samt fastare parlamentarisk och folklig förankring av unionsarbetet.

Sverige kommer att engagera sig i arbetet med att forma en ny, aktiv politik för tillväxt och mot arbetslöshet i Europa. Målen för sysselsättning och välfärd måste bli lika ambitiösa som målen för finansiell stabilitet. Sverige skall medverka i strävandena att stärka löntagarnas ställning på arbetsmarknaden.

Sverige vill medverka i planerna på att utveckla gemensamma nätverk för information och kommunikation samt effektiva och miljövänliga transportsystem som främjar utvecklingen i Europas alla regioner.

Den gemensamma marknaden innebär ett rikare utbud av varor och tjänster. För att denna marknad skall fungera väl behövs en gemensam europeisk konsumentpolitik. Sverige skall bidra till en förstärkning av konsumenternas ställning i Europa vad gäller varornas och tjänsternas pris, kvalitet och säkerhet.

EU:s regionalpolitik ger ett viktigt bidrag till sammanhållningen i Europa. Genom EU-medlemskapet kommer Sverige att bli delaktig i denna politik, som ger Sverige nya instrument för att stärka en allsidig regional utveckling i vårt land.

Hoten mot miljön känner inga nationsgränser. Därför behövs en gemensam och ambitiös miljöpolitik i det europeiska samarbetet. Sverige skall med stort engagemang bidra till att åstadkomma en miljömässigt hållbar utveckling i hela Europa.

Sverige skall i sin representation i alla EU-organ eftersträva en jämn fördelning mellan kvinnor och män och verka för åtgärder som bidrar till jämställdhet i arbetsliv och familj.

Sverige vill konstruktivt bidra till framväxten av en allomfattande freds- och säkerhetsordning i Europa, mer verknings- fulla instrument för fredlig konfliktlösning och ett starkare stöd för Förenta nationerna.

Den Europeiska unionen bör vara öppen mot omvärlden, främja frihandel och vidga sitt ekonomiska samarbete med Central- och Östeuropa och utvecklingsländerna.

Genom denna samlade politik kommer Sverige tillsammans med andra länder att kunna göra Europa till en progressiv kraft i världen som kan åstadkomma ekonomiska och sociala framsteg, rättvisa och delaktighet.

* * *

Den femte stora uppgiften för regeringen är att förverkliga det ekologiskt uthålliga

industrisamhället.

Livsmiljön är ett gemensamt ansvar för oss alla. Det är hoppningivande att insikten därom växer och sprids. Inte minst de unga förstår vad som står på spel om miljöförstörelsen tillåts fortsätta.

Sverige skall vara pådrivande i det internationella miljöarbetet. Projektet att återställa Östersjön i ekologisk balans, som jag initierade 1990, kommer att drivas vidare med förnyad kraft.

En långsiktigt hållbar tillväxt förutsätter en god hushållning med våra gemensamma resurser. Miljöprogram bör utarbetas för alla samhällssektorer. Statliga myndigheter och företag bör genomföra miljörevisioner. Arbetet med lokala Agenda 21 stimuleras. Miljökonsekvensbedömningar skall användas.

Industrisamhällets kretslopp skall slutas. Producentansvaret görs tydligt. Avfallsmängderna reduceras kraftigt. Farliga kemikalier skall successivt avvecklas. Nya ekonomiska styrmedel införs inom miljöpolitiken.

Den svenska naturen och dess artrikedom skall skyddas. Samtidigt måste människors tillgång till fritidsområden garanteras. Allemansrätten tryggas.

Ett nytt förslag till miljöbalk kommer att föreläggas riksdagen.

Efter årets val finns nu i denna kammare bättre förutsättningar än på länge att nå bred majoritet kring en långsiktig, uthållig och ansvarsfull miljöpolitik.

* * *

Demokratins innersta kärna är idén om alla människors lika värde och okränkbarhet. Därför måste diskriminering, främlingsfientlighet och rasism bekämpas varhelst sådana tendenser förekommer. Det ansvaret åvilar var och en av oss som tror på demokratin. Sverige skall slå vakt om asylrätten.

Men det räcker inte med detta.

Sverige är i dag ett mångkulturellt samhälle. Vi måste gemensamt förhindra att samhället splittras genom motsättningar mellan människor från olika länder och kulturer. Hela vårt samhälle måste nu mobiliseras för att öka integrationen och motverka segregationen. Alla områden av betydelse kommer att beröras. Det gäller arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Det gäller skolorna och kulturlivet. Det gäller kommunerna och organisationerna.

Invandrarministern har ett övergripande ansvar för att samordna politiken för ökad integration. Målet är givet:

Det får inte finnas ett Sverige för oss och ett annat Sverige för dem.

* * *

För några år sedan startade jag som statsminister en kampanj mot våldet. Somliga ryckte på axlarna och sade: "Ännu en kampanj".

Jag svarade de kritikerna på samma sätt som jag gör i dag.

Naturligtvis kan inte våld utplånas med en enda kolossal kampanj - eller för den delen med hårdare straff. Men med tålmodigt och envetet arbete kan vi se till att våldet inte får fotfäste i vår vardag. Det handlar om att sprida kunskap och öka vår medvetenhet om vilka krafter som föder våld och brott. Det handlar om vars och ens ansvar och samhällets reaktioner.

Regeringen kommer att presentera en samlad politik mot våldet. Sverige skall åter blir ett föregångsland när det gäller att förebygga och bekämpa brott. Brottsoffrens ställning stärks. Straffrätten och polisens verksamhet ses över. Humaniteten i kriminalvården återupprättas. Kampen mot den ekonomiska brottsligheten intensifieras.

* * *

"Framför henne lyste och glittrade stadens fönster och tak, svarta torn reste sig över husgyttret. Staden låg som på vattnens glänsande silverbricka, sträcktes fram emot henne som en gåva.

Nu såg hon löftena glimma framför sig. Bara ett år kvar i skolan. Snart vuxen, snart pröva på allvar. Ung - och därmed var världen ännu ung, det var inte för sent, det fanns en morgondag. Hon kände att staden låg i världen, att världen angick henne, att hon måste våga vandra ut i den. Att man måste våga vara hemma. Flickan drömde. Världen väntade."

Så lyder de sista raderna i den sista av Per Anders Fogelströms böcker om Stockholm. Språket är kraftfullt och tydligt. Av ord formas meningar och sammanhang som skapar bilder och ger nya insikter.

Ju mer vårt samhälle tar emot impulser från andra länder och kulturer, desto viktigare är det att värna kulturarvet. Den svenska kulturen och det svenska språket måste därför stärkas och utvecklas. Kulturen måste även i fortsättningen spela en viktig roll i skolan.

Sveriges enastående folkbildnings- och folkrörelsetraditioner skall värnas och utvecklas. Jag ser fram emot den dagen då riksdagen fattar beslut om en bibliotekslag. Ordet "folkbibliotek" har en alldeles speciell klang och innebörd i Sverige.

Bakom varje konstverk - vare sig det är litteratur, musik, sång, dans eller bildkonst - döljer sig en väldig ansträngning, en möda som sällan betalar sig särskilt väl i ekonomiska termer. Regeringen kommer därför att förbättra konstnärernas villkor.

Yttrandefriheten skall värnas. Mediapolitiken kommer att förtydligas för att uppnå kulturell mångfald och kvalitet. En utredning tillkallas för att belysa tendenser till maktkoncentration på mediaområdet.

* * *

Sverige är för litet för stora konflikter, problemen är för många för konfrontation. Mer än något annat behöver vårt land nu samarbete och samförstånd.

Demokratin måste vinnas för varje generation.

Nu gäller det att leva upp till de orden, att ge dem mening och innehåll. För vårdar vi inte detta århundrades mest grundläggande politiska projekt - demokratin - då kan vi aldrig förverkliga de mål som vi har, de uppgifter som framtiden kräver av oss.

I nationens intresse kommer jag som statsminister att göra mitt yttersta för att åstadkomma ett nytt samarbetsklimat i Sverige - i riksdagen, på arbetsmarknaden, mellan enskilda medborgare.

Puoluehallitukselle

13.10.1994

Mahdolliset kuumat perunat Kuntalaissa

Hallituksen esitys Kuntalaiksi poikkeaa eräiltä osin Kunnalliskomitean esityksistä, jota on useampaan kertaan käsitelty mm. puoluehallituksessa. Nämä lienevät myös niitä kohtia, joista nousee poliittista keskustelua. Lisäksi eräät jo komitean työssä esille nousseet kiistakysymykset on uudelleenlämmitelty.

Keskustelua aiheutunee pykälistä:

3. Lakiesityksessä sanotaan: Kunnan hallinnossa noudatetaan tätä lakia....Aiemmin käytettiin muotoa "hallinnossa ja toiminnassa", jolla korostettiin Kuntalain merkitystä kunnalliselle itsehallinnolle yli erillislainsäädännön. Ainakin joillakin Kuntaliitossa olisi harrastusta palata laajempaan muotoon.
8. Aiemmin esiintyi 3.momentti, joka nyt on poistettu: "Säädettäessä kunnille tehtäviä valtion on osallistuttava tehtävien hoidosta aiheutuviin kustannuksiin sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään."
10. Valtuutettujen lukumäärästä on ollut huolissaan RKP. Huoli on varmasti aiheuton RKP:n osalta. Sen sijaan RKP:n vahvoilla kannatusalueilla muilla lienee syytä huoleen, samoin vahvoilla KESK-seuduilla. SDP:lle ei liene hyötyä eikä haittaa.
11. Varavaltuutettujen määrää on lisätty samaan määrään kuin on valtuutettujakin. Hyvä muutos, ainakin valtuustojen pienille ryhmille.
16. Toinen momentti on lisätty RKP:n vaatimuksesta.
17. Lisätty maininta tarkastuslautakunnasta, joka liittyy tilintarkastuksen uudistamiseen. Hyvä juttu!

18. Valiokuntaa ei enää mainita tällä nimellä. Lautakunnasta tulee silti käytännössä valiokunta, jos sen kaikki jäsenet ovat valtuutettuja.
21. Kunnallista parlamentarismia. Lisätty maininta siitä, että erottaminen koskee kaikkia elimen jäseniä. Tämä merkitsee siis sitä, että yhden häirikön vuoksi erotetaan koko kunnanhallitus ja valitaan uusi normaalisti. Näin estetään se, ettei valintojen poliittinen suhteellisuus kärsi parlamentarismista. Hyvä muutos!
22. Tämä inkvisitioelin tuli kunnanjohtajien turvaksi, mutta siitä saattaa joissakin kunnissa tulla myös kunnanjohtajan surma. Kukahan viitsii lähteä jäseneksi moiseen?
24. Pykälään on lisätty kappale, jolla edellytetään kunnanjohtajan vaalissa valituksi-tulevan saavan yli puolet annetuista äänistä.
- Pykälästä on poistettu kaikki maininnat poliittisesta kunnanjohtajasta. Määräaikainen kunnanjohtaja ei siis voisi olla kunnanhallituksen puheenjohtaja. Komiteahan jätti koko asian kunnan omaan harkintaan, jopa toistaiseksi valitun kunnanjohtajan osaltakin. Kokoomuksessa esiintyy paineita palata komitean tekstiin. Eräät SDP:n kunnallismiehet taas olisivat valmiit menemään vieläkin edemmäs, aina pormestarimalliin saakka.
25. Ensimmäisen kappaleen viimeisessä lauseessa sanotaan: mihin luottamuksen menetys perustuu... On kysytty, ennakoiko virke luottamuksen menetystä, vai tulisiko kohta kuulua: mihin esitys kunnanjohtajan erottamisesta perustuu.
30. Kansanäänestys on nyt valtuuston päätöksen takana. On siis poistettu määräykset, joilla kunta pakotettaisiin järjestämään kansanäänestys.
34. Lisätty "lex Puhakka", eli kuntayhtymän johtaja ei ole vaalikelpoinen valtuustoon.
35. Varmasti keskustelua aiheuttava pykälä, jossa hyvää on yritysten johdon vaalikelpoisuutta koskevat säädökset. Kunnan henkilöstöä koskien esitys lienee muuten perusteltavissa, mutta pykälän loppuun lisätty "KTV-kiintiö" ei ole loppuunharkittu. Maximista tulee varmasti minimi, eikä sitä varmasti ole haettu.
36. SDP:n lausunnon mukaisesti lakiesitystä muutettiin siten, että lautakuntiin voi olla vaalikelpoinen vain sellainen henkilö, joka on vaalikelpoinen myös valtuustoon.

37. Lisätty viimeinen momentti, joka mahdollistaa väliaikaisen toimimisen johtavassa asemassa olevana virkamiehenä ja silti palata kunnalliseen luottamustoimeen. Mukana lienee aimo annos järkeä.
38. Tästä pykälästä on ollut monenlaista muotoilua. Nyt on palattu taas komitean linjoille. Välillä SM yritti palauttaa tiukemmat muotoilut kansalaisvelvollisuusajattelun pohjalta.
67. Siirrytään noudattamaan kirjanpitolakia. Tämän lain varmasti suurin muutos käytännössä!
70. "Lex Anjalankoski" eli kielletään kunnan takaus muille kuin omille yhteisöille. Kiistanalainen, mutta monen mielestä kunnan päättäjien turvana oleva pykälä. Jakaa mielipiteitä erityisesti kehitysalueilla.
71. Uusi elin, joka asettuu kunnallisen luottamusmiehen ja ammattitilintarkastajan välimaastoon. Hyvä innovaatio!
72. Hieman kiistaa on herännyt JHTT-vaatimuksesta. Lähinnä KHT:t ovat motkottaneet asiasta. Hyvää uudistuksessa on Audiatorin monopolin murtuminen.
79. Kohtuullisen hyvä kompromissi kuntayhtymän perussopimuksen muuttamismahdollisuuksista mahdollistaa toiminna kehittämisen nk.pakkokuntayhtymissä, mutta vapauttaa vastarannan kiiskit maksamasta uusista vapaaehtoistehtävistä. Poliittinen kiista: onko maakunnallinen kehittäminen vapaaehtoisia tehtäviä?
89. Oikaisuvaatimus vähentää valitusten määrää. Tässä voi siis ensi kertaa saada muutoksia päätöksiin tarkoituksenmukaisuusperusteillakin. Lisää varmasti kuntalaisten luottamusta viranomaisiin ja päättäjiin. Lain myönteisimpiä uudistuksia.
101. Ennättävätkö kunnat todella valmistautua kirjanpitolakiin 1.1.1997 mennessä? Sopii kysyä!
- Muitakin mielenkiintoisia juttuja varmasti löytyy, joten tutustukaapa lakiesitykseen. Löytämisen iloa!

Kunnallisterveisin

Markku J. Jäaskeläinen

olisi pysyvä. Kuntayhtymän perussopimus olisi saatettava kuntalain 78 §:n mukaiseksi vuoden 1996 loppuun mennessä. Ajankohtaan mennessä olisi kuntayhtymässä sovittava avoimena olevista, jo aikaisemmin kumotuissa kunnallislain säännöksissä säädetyistä asioista, joita kuntayhtymässä edelleen noudatetaan.

Muussa laissa olevia kuntainliittoja koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain estämättä kuntayhtymään lukuun ottamatta yhteistoiminnan muotoa koskevia säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin samoin kuin kunnallislain muutoksen (979/92) voimaantulosäännöksessä erikoissairaanhoitolais-

sa (1062/89) erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia käsittävän kuntainliiton toimielimistä.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1995 alusta. Lain 65—69 § sekä 9 luku ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan vasta vuoden 1997 alusta, jolloin jäisi riittävä aika valmistella uuteen kirjanpitojärjestelmään siirtymistä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Kuntalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Kuntien itsehallinto

Suomi jakautuu kuntiin, joiden asukkaiden itsehallinto on turvattu perustuslaissa.

Kunnan päätösvaltaa käyttää asukkaiden valitsema valtuusto. Valtuustosta samoin kuin kansanäänestyksestä ja asukkaiden oikeudesta muuten osallistua ja vaikuttaa kunnan hallintoon säädetään jäljempänä.

Kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa kestävää kehitystä.

2 §

Kunnan tehtävät

Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen määrättyjä ja sille laissa säädetyt tehtävät. Kunnalle ei saa antaa uusia tehtäviä tai velvoituksia taikka ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muuten kuin säätämällä siitä lailla.

Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.

Kunta hoitaa sille laissa säädetyt tehtävät tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja kunta voi hankkia myös muilta palvelujen tuottajilta.

3 §

Säännösten soveltaminen

Kunnan hallinnossa noudatetaan tätä lakia, jollei lailla tai laissa olevan yksilöidyn valtuutuksen nojalla toisin säädetä tai määrätä.

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään kuntien yhteistoiminnan muodosta, asianomaisten kuntien perustama kuntayhtymä voi hoitaa lailla kunnalle tai kuntien yhteisesti hoidettaviksi säädetyjä tehtäviä. Samoin voidaan sopia, että tällaisista tehtävistä huolehtii toinen kunta tai toisten kuntien perustama kuntayhtymä.

4 §

Kunnan jäsen

Kunnan jäsen on:

- 1) henkilö, jonka kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas);
- 2) yhteisö, laitos ja säätiö, jonka kotipaikka on kunnassa; sekä
- 3) se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa.

5 §

Kunnan nimi

Kunnan nimestä säädetään kuntajaosta annetussa laissa (73/77).

Kunta voi se katsoo tä kunnalle as

Kunnalla kunnanvaak tä kunnan sunto.

Vaakunas kuvaa tai p käyttöä val nössä määrä

Valtuusto suuden edist. ja, joiden r mus) voidaan kuin siitä eri Ennen jäi muuttamista lituksen lausi

V. Sisäasiainn toimintaa ja tien itsehallin kuntia koske Lääninhalli toimivat voim ninhallituksel tehtäväänsä v tyksiä.

Kuntia kos lisesti tärkeitä non ja -talou. nallistalouden valtion ja kun säädetään ase

Valtuuston

Kunta voi käyttää nimitystä kaupunki, kun se katsoo täyttävänsä kaupunkimaiselle yhdyskunnalle asetettavat vaatimukset.

6 §

Kunnanvaakuna

Kunnalla voi olla valtuuston hyväksymä kunnanvaakuna. Ennen vaakunan hyväksymistä kunnan on hankittava valtionarkiston lausunto.

Vaakunasta on käytettävä koko vaakunan kuvaa tai pelkistään tunnuskuva. Vaakunan käyttöä valvoo kunnanhallitus tai johtosäännössä määrätty kunnan muu viranomainen.

7 §

Järjestyssääntö

Valtuusto voi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi hyväksyä järjestyssääntöjä, joiden rikkomisesta (*järjestyssääntörikkomus*) voidaan tuomita sakkoon sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Ennen järjestyssäännön hyväksymistä tai muuttamista kunnan on hankittava lääninhallituksen lausunto.

8 §

Valtion ja kunnan suhde

Sisäasiainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta sekä huolehtii, että kuntien itsehallinnon periaatteet otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön valmistelussa.

Läninhallitus pitää silmällä, että kunnat toimivat voimassa olevien lakien mukaan. Läninhallituksella on oikeus saada kunnilta tätä tehtäväänsä varten tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Kuntia koskevaa lainsäädäntöä, periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia kunnallishallinnon ja -talouden asioita sekä valtion- ja kunnallistalouden yhteensovittamista käsitellään valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä, josta säädetään asetuksella.

2 luku

Valtuusto

9 §

Kunnallisvaalit

Valtuuston jäsenet ja varajäsenet (*valtuutetut*

ja varavaltuutetut) valitaan kunnallisvaaleissa vaalivuotta seuraaviksi neljäksi kalenterivuodeksi.

Kunnallisvaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisinä. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Kunnallisvaalien ja muiden kuin varsinaisten kunnallisvaalien toimittamisesta säädetään kunnallisvaalilaissa (361/72).

10 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää valtuusto. Lukumäärän on oltava pariton.

Valtuutettuja valitaan vähintään 11. Valtuutettuja valitaan kuitenkin:

- 1) vähintään 21, jos kunnan asukasluku on yli 4 000;
- 2) vähintään 29, jos asukasluku on yli 15 000;
- 3) vähintään 43, jos asukasluku on yli 150 000; ja
- 4) vähintään 65, jos asukasluku on yli 400 000.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu asukasluku määräytyy vaalivuoden ensimmäisen päivän mukaan. Valtuuston päätös vähimmäismäärästä suuremmasta valtuutettujen lukumäärästä tai aiemmin päätetyn lukumäärän muuttamisesta on tehtävä vaalivuoden toukokuun loppuun mennessä. Lukumäärän muutoksesta on ilmoitettava sisäasiainministeriölle.

11 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen kunnallisvaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, valtuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen varavaltuutetun.

12 §

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Valtuusto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja tarpeellisen määrän varapuheenjohtajia toimikautekseen, jollei valtuusto ole päättänyt lyhyemmästä toimikaudesta. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat valitaan samassa vaalitoimituksessa.

13 §

Valtuuston tehtävät

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Valtuuston tulee:

- 1) päättää toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista;
- 2) päättää hallinnon järjestämisen perusteista;
- 3) päättää talouden ja rahoituksen perusteista sekä hyväksyä talousarvio;
- 4) päättää kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista;
- 5) päättää kunnan liikelaitokselle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista;
- 6) päättää takaussitoumuksen tai muun vastuun antamisesta toisen velasta;
- 7) valita jäsenet kunnan toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä;
- 8) päättää luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista;
- 9) valita tilintarkastajat;
- 10) hyväksyä tilinpäätös ja päättää vastuuvapaudesta; sekä
- 11) päättää muista valtuuston päätettäviksi säädettyistä ja määrättyistä asioista.

14 §

Toimivallan siirtäminen

Valtuusto voi johtosäännössä siirtää toimivaltansa kunnan muille toimielimille sekä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, joista valtuuston on tässä tai muussa laissa olevan nimenomaisen säännöksen mukaan päätettävä.

Valtuusto voi johtosäännössä antaa kunnan muulle 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää sille siirrettyä toimivaltaa edelleen.

15 §

Valtuuston työjärjestys

Valtuuston hyväksymässä työjärestyksessä tai muussa johtosäännössä annetaan määräyksiä valtuuston toiminnasta, varavaltuutetun kutsumisesta valtuutetun tilalle, valtuutetun aloitteen käsittelystä ja valtuutettujen valtuustotyöskentelyä varten muodostamista valtuustoryhmistä.

3 luku

Kunnan muu hallinto

16 §

Hallinnon järjestäminen ja johtosäännöt

Kunta päättää hallintonsa järjestämisestä tässä laissa säädetyllä tavalla. Hallinnon järjestämiseksi valtuusto hyväksyy tarpeelliset johtosäännöt, joissa määrätään kunnan eri viranomaisten toimivallan jaostojen tehtävistä.

Kaksikielisessä kunnassa asetetaan opetus-toimen hallintoon erillinen toimielin kumpakin kieliryhmä varten taikka yhteinen toimielin, joka jakautuu kieliryhmiä varten jaostoihin. Toimielimen tai jaoston jäsenet on valittava asianomaisen kieliryhmään kuuluvista henkilöistä.

17 §

Kunnan toimielimet

Kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat.

Valtuusto asettaa kunnanhallituksen sekä 71 §:ssä tarkoitetun tarkastuslautakunnan.

Valtuusto voi lisäksi asettaa:

1) kunnanhallituksen alaisena toimivia lautakuntia pysyväisluonteisten tehtävien hoitamista varten; sekä

2) johtokuntia liike- tai muun laitoksen taikka tehtävän hoitamista varten.

Kunnanhallituksen, lautakunnan ja johtokunnan jaostosta on soveltuvin osin voimassa, mitä asianomaisesta toimielimestä säädetään.

Kunnanhallitus ja valtuuston päätöksen nojalla muukin toimielin voi asettaa toimikuntia määrätyn tehtävän hoitamista varten.

18 §

Toimielinten kokoonpano

Valtuusto voi johtosäännössä määrätä, että

kur
voi
tett
1
joh
2
nist
teid
hen
tä;
3
ase
vali
että
sell
4
16
ase
ten
kie
J
var
jäm
das
ja
7
set
ma
P
mik

To
mi
em
sää
toi
Ed
ku
tai
toi
1
mu
ku

To
eli
pu
17

kunnanhallitukseen ja nimettyyn lautakuntaan voidaan valita vain valtuutettuja ja varavaltuutettuja.

Valtuusto voi päättää:

- 1) että muu toimielin kuin valtuusto valitsee johtokunnan jäsenet tai osan jäsenistä;
- 2) että johtokunnan jäsenet tai osa sen jäsenistä valitaan valtuuston määrittämien perusteiden mukaisesti kunnan asukkaiden, kunnan henkilöstön tai palvelujen käyttäjien esityksestä;
- 3) että kunnan osa-alueen asioita hoitamaan asetetun toimielimen jäsenet tai osa jäsenistä valitaan osa-alueen asukkaiden esityksestä ja että jäsenten asuinpaikan tulee olla asianomaisella osa-alueella; ja
- 4) että kaksikielisen kunnan muuhun kuin 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimielimeen asetetaan jaosto kumpaakin kieliryhmää varten. Jaoston jäsenet on valittava asianomaisen kieliryhmään kuuluvista henkilöistä.

Jaoston jäsenenä voi olla myös toimielimen varajäsen. Valtuusto voi päättää, että jaoston jäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muitakin kuin toimielimen jäseniä ja varajäseniä.

Toimielinten jäsenille valitaan henkilökohtaiset varajäsenet, joista on soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista jäsenistä säädetään.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta toimielimen jäseniä valittaessa säädetään erikseen.

19 §

Toimielimen jäsenten toimikausi ja valitseminen

Toimielimen jäsenet valitaan valtuuston toimikaudeksi, jollei valtuusto ole päättänyt lyhyemmästä toimikaudesta tai jäljempänä toisin säädetä. Toimielimen valitessa jaoston jäsenet toimikaudesta päättää asianomainen toimielin. Edellä 17 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin toimikunnat asetetaan enintään kunnanhallituksen tai muun momentissa tarkoitettuihin toimielimen toimikaudeksi.

Kunnanhallituksen, tarkastuslautakunnan ja muiden lautakuntien jäsenet valitaan tammi-kuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa.

20 §

Toimielimen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Valtuusto tai muu valinnan suorittava toimielin valitsee jäseniksi valituista toimielimen puheenjohtajan ja tarpeellisen määrän varapuheenjohtajia. Heidät valitaan samassa vaalitoimituksessa.

21 §

Luottamushenkilöiden erottaminen kesken toimikauden

Valtuusto voi erottaa kunnan, kuntayhtymän tai kuntien yhteiseen toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä.

22 §

Tilapäinen valiokunta

Valtuuston on asetettava keskuudestaan valiokunta valmistelemaan 21 §:ssä tarkoitettua luottamushenkilöiden erottamista koskevaa sekä 25 §:ssä tarkoitettua kunnanjohtajan irtisanomista tai muihin tehtäviin siirtämistä koskevaa asiaa. Valiokunta voidaan asettaa myös lausunnon antamista ja hallinnon tarkastamista varten.

23 §

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloushoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei johtosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kunnanhallitus tai johtosäännössä määrätty kunnan muu viranomainen antaa tarvittaessa ohjeita kunnan eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä edustaville henkilöille kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin.

24 §

Kunnanjohtaja

Kunnassa on kunnanjohtaja, joka johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloushoitoa sekä muuta toimintaa. Valtuusto valitsee kunnanjohtajan toistaiseksi tai määräajaksi.

Jollei kunnanjohtajan vaalissa kukaan ole saanut yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan uusi vaali kahden eniten ääniä saaneen välillä. Tässä vaalissa eniten ääniä saanut tulee valituksi.

Kunnanjohtajalla on oikeus käyttää puheval-

taa kunnanhallituksen puolesta sekä saada kunnan viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

25 §

Kunnanjohtajan irtisanominen tai siirtäminen muihin tehtäviin

Valtuusto voi irtisanoa toistaiseksi valitun kunnanjohtajan tai siirtää hänet muihin tehtäviin, jos hän on menettänyt valtuuston luottamuksen. Asiaa valmisteltaessa kunnanjohtajalle on ilmoitettava, mihin luottamuksen menetyks perustuu, ja varattava hänelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemiseen vaaditaan, että sitä kannattaa kaksi kolmasosaa kaikista valtuutetuista. Päätös voidaan panna heti täytäntöön. Samalla kunnanjohtaja voidaan vapauttaa tehtäviensä hoidosta.

4 luku

Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus

26 §

Äänioikeus ja äänestys-oikeus

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja äänestys-oikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on Suomen kansalaisella, joka ennen vaali- tai äänestysvuoden alkua on täyttänyt 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisena tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on kunnallisvaaleissa vaalivuoden ensimmäisenä päivänä ja kansanäänestyksessä sinä päivänä, jona valtuusto tekee päätöksen kansanäänestyksen toimittamisesta.

Äänioikeus kunnallisvaaleissa ja äänestys-oikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on myös ulkomaalaisella, joka täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset ja jolla on ollut kotikunta Suomessa neljän tai, jos hän on Irlannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen, kahden vaali- tai äänestysvuotta edeltäneen vuoden ajan.

Äänestys-oikeus kunnan osa-aluetta koskevassa kansanäänestyksessä on vain henkilöllä, jonka asuinpaikka on asianomaisella kunnan osa-alueella.

27 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Valtuuston on luotava kunnan asukkaille ja

palvelujen käyttäjille edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 2) järjestämällä kunnan osa-aluetta koskevaa hallintoa;
- 3) tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia;
- 4) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 5) järjestämällä yhteistyötä kunnan-tehtävien hoitamisessa;
- 6) avustamalla asukkaiden oma-aloitteista asioiden hoitoa, valmistelua ja suunnittelua; sekä
- 7) järjestämällä kunnallisia kansanäänestys-

28 §

Aloiteoikeus

Kunnan asukkaalla on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettujen toimenpiteiden Valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettujen toimenpiteiden.

Jos valtuuston toimivaltaan kuuluvassa asiassa aloitteen tekijöinä on vähintään kaksi prosenttia äänioikeutetuista kunnan asukkaista, asia on otettava valtuustossa käsiteltäväksi viimeistään kuuden kuukauden kuluessa asian vireilletulosta.

29 §

Tiedottaminen

Kunnan on tiedotettava asukkaalleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maanviljelyä koskevista asioista. Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijoil- le ja päättäjille.

Milloin kunnan tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkaalleen yhteisön tai säätiön toiminnasta.

30 §

Kunnallinen kansanäänestys

Valtuusto voi päättää, että kunnan tehtäviin kuuluvasta asiasta toimitetaan kansanäänestys.

Kansanäänestys on neuvoa-antava. Valtuusto voi kuitenkin päättää kansanäänestyksen toimittamisesta päättää, että äänestyksen tulos on valtuustoa sitova. Päättöksessä valtuusto voi asettaa sitovuudelle ehtoja.

Kansanäänestys voidaan toimittaa koko kuntaa tai jotakin kunnan osa-aluetta koskevalla. Kunnan osa-alueena on tällöin yksi tai useampi kunnallisvaalilaissa tarkoitettu äänestysalue.

Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänestys-oikeus. Äänestys on salainen. Menettelystä kunnallisessa kansanäänestyksessä säädetään erikseen.

31 §

Kansanäänestysaloite

Kansanäänestysaloitteen voi tehdä vähintään kaksi prosenttia äänioikeutetuista kunnan asukkaista. Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

5 luku

Luottamushenkilöt

32 §

Kunnan luottamushenkilöt

Kunnan luottamushenkilöitä ovat valtuutetut ja varavaltuutetut, kunnan toimielimiin valitut jäsenet, kunnan kuntayhtymän toimielimiin valitsevat jäsenet sekä muut kunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Tehtävänsä perusteella kunnan toimielimen jäseneksi valittu kunnan viranhaltija tai työntekijä ei kuitenkaan ole kunnan luottamushenkilö.

Luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla. Luottamushenkilön tai henkilön, joka on ehdolla muuhun luottamustoimeen kuin valtuutetuksi, on valtuuston tai asianomaisen toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen vaalikelpoisuutensa tai esteellisyytensä arvioinnissa.

Kunnan valtion luottamustoimeen valitse-

masta henkilöstä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan luottamushenkilöstä säädetään.

33 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- 1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
- 2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kunnallisvaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) joka ei ole holhouksen alainen.

Ehdokkaaksi valtuustoon valitsemista varten voidaan asettaa vain henkilö, joka on antanut kirjallisen suostumuksensa valtuutetun toimen vastaanottamiseen.

34 §

Vaalikelpoisuus valtuustoon

Vaalikelpoinen valtuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä;
- 2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnanhallituksen tai lautakunnan tehtävälleen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) kunnan määräämisvallassa olevan yhteisön tai sätön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan työntekijään; eikä
- 4) kuntayhtymän jäsenkunnan valtuuston osalta kuntayhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

35 §

Vaalikelpoisuus kunnanhallitukseen

Vaalikelpoinen kunnanhallitukseen on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

- 1) kunnan keskushallinnossa kunnanhallituksen alaisena toimiva kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka

lautakunnan esittelijänä tai muuten vastaa kunnanhallituksen käsiteltäviksi tulevien asioiden valmistelusta; eikä

3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle kunnanhallituksessa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Henkilöstön edunvalvonnasta asianomaisessa kunnassa huolehtivan yhteisön hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen puheenjohtaja ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen. Vaalikelpoinen ei myöskään ole henkilö, joka yhteisön neuvottelijana tai muussa vastavassa ominaisuudessa vastaa edunvalvonnasta.

Enemmistön kunnanhallituksen jäsenistä on oltava muita kuin kunnan tai kunnan määräämisvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevia henkilöitä.

36 §

Vaalikelpoisuus muihin toimielimiin

Vaalikelpoinen lautakuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

1) asianomaisen lautakunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;

2) henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräämisvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa; eikä

3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa toimielimessä tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Pääasiallisesti henkilöstöasioita hoitavaan toimielimeen sovelletaan mitä 35 §:n 2 momentissa säädetään.

Johtokuntaan ja toimikuntaan voidaan valita sellainenkin henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen ja lautakuntaan tai jonka kotikunta kunta ei ole.

37 §

Vaalikelpoisuuden menettäminen

Luottamushenkilön menettäessä vaalikelpoisuutensa on sen toimielimen, jonka valittava luottamushenkilö on, todettava luottamustoimi päättyneeksi. Valtuutetun osalta päätöksen tekee valtuusto. Päätös pannaan täytäntöön heti.

Luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos hänet otetaan väliaikaisesti enintään kuuden kuukauden ajaksi 34 tai 35 §:ssä taikka 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palvelussuhteeseen. Palvelussuhteen kestäessä hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustoimintaan.

38 §

Kieltäytyminen ja ero

Luottamustoimesta on oikeus kieltäytyä.

Luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä. Eron myöntämisestä päättää se toimielin, jonka valittava luottamushenkilö on. Valtuusto myöntää eron valtuutetulle ja varavaltuutetulle.

39 §

Luottamustoimen hoitaminen

Luottamushenkilö pysyy toimeissaan sen ajan, joksi hänet on valittu, ja sen jälkeenkin siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen. Kesken toimikautta avoimeksi tulleeseen luottamustoimeen on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

Toimeen valitun luottamushenkilön on myös hoidettava tointaan siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu:

1) jos luottamushenkilövaalista tehdään valitus;

2) jos eroa ei ole myönnetty; tai

3) jos kunnanhallitus on 56 §:n nojalla jättänyt valtuuston vaalipäätöksen täytäntöön panematta.

40 §

Virheellinen menettely luottamustoimessa

Jos luottamushenkilön voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen toimeensa virkarikokseen tai muuten menetelleen siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kunnanhallituksen on vaadittava asianomaiselta selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta valtuustolle.

Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Valtuusto voi tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamushenkilön toimestaan. Ennen valtuuston kokousta voi pidättämisestä väliaikaisesti päättää valtuuston puheenjohtaja.

41 §

Rikollinen menettely luottamustoimen ulkopuolella

Jos luottamushenkilö on asetettu syytteeseen rikoksesta, jonka laatu tai tekotapa osoittaa, ettei hän voi toimia luottamustehtävässään sen edellyttämällä tavalla, valtuusto voi oikeudenkäynnin ajaksi pidättää hänet toimestaan.

Jos luottamushenkilö vaalin toimittamisen jälkeen on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään yhdeksi vuodeksi, valtuusto voi erottaa hänet luottamustoimestaan.

42 §

Palkkiot ja korvaukset

Luottamushenkilölle maksetaan:

- 1) kokouspalkkiota;
- 2) korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä; sekä
- 3) matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Luottamushenkilölle voidaan myös maksaa palkkiota määräajalta sekä muita erillispalkkiota.

43 §

Tietojensaantioikeus

Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisena, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

6 luku

Henkilöstö

44 §

Henkilöstön asema

Kunnan palveluksessa oleva henkilöstö on

virkasuhteessa tai työsuhtesuhteessa kuntaan. Virkasuhteella tarkoitetaan julkisoikeudellista palvelussuhdetta, jossa kunta on työnantajana ja viranhaltija työn suorittajana. Työsuhtesuhteesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

Viran perustamisesta kunnan viranomais tehtäviä varten sekä viran lakkauttamisesta päättää valtuusto tai johtosäännössä määrätty kunnan muu toimielin.

45 §

Virkasääntö

Viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista annetaan voimassa olevien säännösten ja virkaehtosopimusten lisäksi tarpeelliset määräykset virkasäännössä.

Virkasäännössä annetaan myös:

- 1) yleiset määräykset viranhaltijoiden ottamisesta ja erosta;
- 2) määräykset kirjallisen varoituksen antamisesta viranhaltijalle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä; sekä
- 3) määräykset viranhaltijan palkka- ja muuta etua koskevan vaatimuksen käsittelystä.

46 §

Ulkomaalaisen kelpoisuus

Kunnan palvelukseen voidaan ottaa muukin kuin Suomen kansalainen.

47 §

Virheellinen menettely virantoimituksessa

Jos viranhaltijan voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen virassaan virkakokouksen tai muuten menetelleen siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, häneltä on vaadittava selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta kunnanhallitukselle. Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Kunnanhallitus voi tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää viranhaltijan virastaan. Kunnanjohtajan virasta pidättämisestä päättää valtuusto. Ennen valtuuston kokousta voi pidättämisestä väliaikaisesti päättää valtuuston puheenjohtaja.

48 §

Yhteistoimintamenettely

Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteis-

toiminnasta ja siinä noudatettavasta menettelystä voidaan sopia siten kuin kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemisestä säädetään.

49 §

Virka- ja työehtosopimukset sekä eläketurva

Viranhaltijoiden ja työntekijöiden palkkauksen ja muiden palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta virka- ja työehtosopimuksilla sekä heidän eläketurvastaan säädetään erikseen.

7 luku

Kunnan hallintomenettely

50 §

Hallintosääntö

Valtuusto hyväksyy hallintosäännön, jossa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin:

- 1) toimielinten kokoontumisesta;
- 2) varajäsenten kutumisesta;
- 3) toimielimen puheenjohtajan tehtävistä;
- 4) kokouksen tilapäisestä puheenjohtajasta;
- 5) kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan läsnäolosta ja puheoikeudesta muiden toimielinten kokouksissa;
- 6) muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa;
- 7) esittelystä;
- 8) pöytäkirjan laatimisesta, tarkastamisesta ja nähtävänä pitämisestä;
- 9) asiakirjojen allekirjoittamisesta;
- 10) asiakirjoista perittävistä lunastuksista;
- 11) tiedottamisesta;
- 12) menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi;
- 13) kunnan taloudenhoidosta; sekä
- 14) hallinnon ja talouden tarkastuksesta.

Kaksikielisen kunnan hallintosäännössä voidaan antaa tarpeelliset määräykset siitä, miten kunnassa annetaan palvelut samanlaisin perustein eri kieliryhmiin kuuluville asukkaille.

Hallintosäännössä voidaan myös määrätä, että 15 vuotta täyttäneellä henkilöllä on läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa.

51 §

Asian ottaminen ylemmän toimielimen käsiteltäväksi

Kunnanhallitus, kunnanhallituksen puheen-

johtaja tai kunnanjohtaja voivat ottaa kunnanhallituksen käsiteltäväksi sen alaisen viranomaisen toimivaltaan tämän lain nojalla siirretyn ja viranomaisen käsiteltävänä olevan asian.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti lautakuntia tai niiden puheenjohtajia asianomaisen lautakunnan alaisen viranomaisen toimivaltaan siirretyissä asioissa, jollei kunnanhallitus, kunnanhallituksen puheenjohtaja tai kunnanjohtaja ole ilmoittanut asian ottamisesta kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Ylemmän toimielimen käsiteltäväksi ei kuitenkaan saa ottaa:

- 1) lain tai asetuksen mukaisia lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevia asioita; eikä
- 2) yksilöön kohdistuvia opetustoimen, terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asioita.

52 §

Esteellisyys

Valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintomenettelylain (598/82) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai lähisukulaiseen rinnastettavaa henkilöä. Milloin valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan, mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään.

Muun luottamushenkilön, tilintarkastajan sekä kunnan viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu palvelussuhde kuntaan ei kuitenkaan tee luottamushenkilöä taikka viranhaltijaa tai työntekijää esteelliseksi asiassa, jossa kunta on asianosainen. Jos luottamushenkilö on palvelussuhteensa perusteella esitelty tai muuten vastaavalla tavalla käsitelty asiaa, hän on kuitenkin esteellinen.

Esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään.

53 §

Valtuustoasioiden valmistelu

Kunnanhallituksen on valmisteltava valtuustossa käsiteltävät asiat lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä taikka jotka 71 §:ssä tarkoitettu tarkastuslautakunta on valmistellut.

ja
kana
tet
sit
kiiKc
ko
taj.
at.1
päi
ko
64nit
53
J
ott.
ma
mis
siJ
pää
tail
tai
nar
par
tuu
J
hali
kai
este
ennV
valt

54 §

Valtuuston kokoontuminen

Valtuusto kokoontuu päättämään aikoina ja myös silloin, kun valtuuston puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi.

Valtuusto on kutsuttava koolle myös kunnanhallituksen tai vähintään neljäosan valtuutetuista sitä pyytäneessä ilmoittamansa asian käsittelemiseksi. Tällainen asia on valmisteltava kiireellisesti.

Valtuuston kutsuu koolle puheenjohtaja. Kokouskutsun valtuuston ensimmäiseen kokoukseen antaa kunnanhallituksen puheenjohtaja. Kutsussa on ilmoitettava käsiteltävät asiat.

Kokouskutsu on lähetettävä vähintään neljä päivää ennen kokousta. Samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto siten kuin 64 §:ssä säädetään.

55 §

Valtuustossa käsiteltävät asiat

Valtuusto voi käsitellä asian, joka on mainittu kokouskutsussa ja joka on valmisteltu 53 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Jos asia on kiireellinen, valtuusto voi päättää ottaa asian käsiteltäväkseen vaikka sitä ei ole mainittu kokouskutsussa. Jos asiaa ei ole valmisteltu, päätös asian ottamisesta käsiteltäväksi on tehtävä yksimielisesti.

56 §

Valtuuston päätösten laillisuuden valvonta

Jos kunnanhallitus katsoo, että valtuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai että valtuusto on ylittänyt toimivaltansa tai että päätös on muuten lainvastainen, kunnanhallituksen on jätettävä päätös täytäntöönpanematta. Asia on viipymättä saatettava valtuuston uudelleen käsiteltäväksi.

Jos valtuusto pysyy päätöksessään, kunnanhallituksen on saatettava lääninoikeuden ratkaistavaksi, onko täytäntöönpanolle laillisia esteitä. Lääninoikeus ei saa ratkaista asiaa ennen kuin valitusaika päätöksestä on kulunut.

57 §

Kokouksen julkisuus

Valtuuston kokoukset ovat julkisia, jollei valtuusto jossakin asiassa toisin päättää.

Muun toimitilimen kuin valtuuston kokoukset ovat julkisia vain, jos toimitilin niin päättää.

58 §

Päätösvaltaisuus

Valtuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä.

Muu toimitilin kuin valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

59 §

Äänestys

Jos toimitilin on asiasta yksimielinen tai vastaehdotusta ei ole kannatettu, puheenjohtaja toteaa päätöksen. Muussa tapauksessa puheenjohtaja toteaa ehdotukset, joita ei kannatuksen puuttuessa oteta äänestettäväksi, ja ehdotukset, joista äänestetään. Puheenjohtaja saattaa toimitilimen hyväksyttäväksi äänestytävän ja, jos äänestyksiä on toimitettava useampia, äänestysjärjestyksen sekä tekkee äänestysesityksen siten, että vastaus "jaa" tai "ei" ilmaisee kannanoton ehdotukseen.

Äänestys toimitetaan avoimesti. Päätöksenä tulee ehdotus, joka on saanut eniten ääniä, tai äänten mennessä tasan ehdotus, jota puheenjohtaja on äänestänyt.

60 §

Vaali

Vaalissa tulevat valituiksi se tai ne, jotka ovat saaneet eniten ääniä.

Luottamushenkilöiden vaali toimitetaan suhteellisenä, jos sitä vaatii läsnä olevista toimitilimen jäsenistä vähintään määrä, joka saadaan jakamalla läsnä olevien lukumäärä valittavien lukumäärällä lisättynä yhdellä. Jos osamääräksi tulee murtoluku, se korotetaan lähinnä ylempään kokonaislukuun.

Varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet. Jos varajäsenet ovat henkilökohtaisia, ehdokkaat on hyväksyttävä ennen vaalia ja ehdokkaana tulee olla sekä varsinaisen jäsenen että tämän varajäsenen. Jos varajäsenet eivät ole henkilökohtaisia, valituiksi tulevat varsinaisiksi jäseniksi valittujen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä tai korkeimmat vertausluvut saaneet ehdokkaat.

Suhteellista vaalia toimitettaessa on noudatettava soveltuvin osin, mitä kunnallisvaaleista

säädetään. Lisäksi valtuusto voi antaa määräyksiä vaalin toimittamisesta. Suhteellinen vaali ja vaadittaessa myös enemmistövaali on toimitettava suljetuin lipuin. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

61 §

Eriävä mielipide

Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastahähdotuksen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa päätöksestä eriävä mielipide. Ilmoitus on tehtävä heti, kun päätös on tehty. Ennen pöytäkirjan tarkastamista esitetyt kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan.

Päätöstä vastaan äänestänyt tai eriävän mielipiteen ilmoittanut ei ole vastuussa päätöksestä. Esittelijä on vastuussa hänen esittelystään tehdystä päätöksestä, jollei hän ole ilmoittanut eriävää mielipidettä.

62 §

Pöytäkirja

Toimielimen kokouksesta pidetään pöytäkirjaa.

Luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksistä pidetään pöytäkirjaa, jollei se päätöksen luonteen johdosta ole tarpeellonta.

63 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakunnan pöytäkirja siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten kuin siitä on ennakolta ilmoitettu. Muun viranomaisen pöytäkirja pidetään vastaavasti yleisesti nähtävänä, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

64 §

Kunnan ilmoitukset

Kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne julkisten kuulutusten ilmoitustaululla sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla.

8 luku

Kunnan talous

65 §

Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

66 §

Veroja koskevat päätökset

Viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista.

67 §

Kirjanpito

Kunnan kirjanpitovelvollisuudesta ja tilinpäätöksestä on voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) ja tässä laissa säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto voi antaa ohjeita ja lausuntoja 68 ja 69 §:n soveltamisesta.

68 §

Tilinpäätös

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka on saatettava valtuuston käsiteltäväksi tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

7
ja
mis
I
la
vel
tök
see
kirj
7
tuk

7
valt
dell
ker
lais
liitt
tehi
K
sa
tilik
tase

Kur
K
mun
tiör
kun
mo

V
mik
talo
Lau
joht
T
tuus
kast
valt
liset
V

Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Kunnan, jolla on kirjanpitoaissa tarkoitettulla tavalla määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen. Konsernitaseen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet ja kunnanjohtaja.

69 §

Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitaseeseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa.

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

70 §

Kunnan sitoumukset yhteisön tai säätiön velasta

Kunta voi päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta yhteisön tai säätiön velasta vain, jos yhteisö tai säätiö on kunnan määräämisvallassa tai hoitaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua kunnan tehtävää.

9 luku

Hallinnon ja talouden tarkastus

71 §

Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan ei ole:

- 1) kunnanhallituksen jäsen;
- 2) kunnanhallituksen jäsenen tai kunnanjohtajan hallintomenettelylain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa oleva henkilö;
- 3) kuntaan tai kunnan määräämisvallassa olevaan yhteisöön tai säätiöön pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö; eikä
- 4) henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen.

72 §

Tilintarkastajat

Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan, joka toimii tehtävässään virkavastuulla. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajalautakunnan hyväksymä henkilö (JHTT-tilintarkastaja). Jos tilintarkastajia valitaan vain yksi, on valittava vähintään yksi varatilintarkastaja. Varatilintarkastajaan sovelletaan, mitä tilintarkastajasta säädetään. Valtuusto voi erottaa tilintarkastajan toimestaan kesken toimikauden. Tilintarkastaja voi erota toimestaan kesken toimikauden ilmoittamalla siitä valtuustolle.

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

Tilintarkastajaksi ei voida valita henkilöä, joka 71 §:n 3 momentin mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan. Tilintarkastajaksi voidaan kuitenkin valita henkilö, jonka kotikunta kunta ei ole.

73 §

Tilintarkastajien tehtävät

Tilintarkastajien on viimeistään toukokuun loppuun mennessä tarkastettava hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajien on tarkastettava:

- 1) onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti;
- 2) onko kunnan tilinpäätös ja konsernitase laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä antavatko ne oikeat ja riittävät tiedot tilikauden

toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista;

3) ovatko valtionosuuksien perusteista ja käytöstä annetut tiedot oikeita; sekä

4) onko kunnan sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Tilintarkastajan tulee noudattaa valtuuston ja tarkastuslautakunnan antamia erityisiä ohjeita, mikäli ne eivät ole ristiriidassa lain, kunnan johtosääntöjen tai hyvän tilintarkastustavan kanssa.

Havaitsemistaan epäkohdista tilintarkastajien on ilmoitettava viipymättä tarkastuslautakunnalle ja tarvittaessa myös kunnanhallitukselle.

74 §

Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan tietojensaantioikeus

Tarkastuslautakunnan jäsenellä ja tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän pitää tarpeellisenä tarkastustehtävän hoitamiseksi.

75 §

Tilintarkastuskertomus ja sen käsittely

Tilintarkastajien on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus.

Jos tilintarkastajat havaitsevat, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä taikka muuten kunnan edun vastaisesti eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon.

Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehdyt muistutukset antavat aihetta. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

10 luku

Kuntien yhteistoiminta

76 §

Yhteistoiminnan muodot

Kunnat voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä.

Kunnat voivat sopia, että tehtävä annetaan toisen kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta taikka että tehtävän hoitaa kuntayhtymä.

Kunnat voivat myös sopia, että kunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan viranhaltijan hoidettavaksi.

77 §

Yhteinen toimielin

Kunnan hoitaessa sopimuksen nojalla tehtävää yhden tai useamman kunnan puolesta voidaan sopia, että ensiksi mainitun kunnan siihen toimielimeen, joka huolehtii tehtävästä, valitsevat osan jäsenistä asianomaiset muut kunnat.

Jäseninä toimielimessä voivat olla asianomaisten kuntien vastaavaan toimielimeen vaalikelpoiset henkilöt.

Toimielimen pöytäkirja on, milloin se asetetaan yleisesti nähtäväksi, pidettävä 63 §:n mukaisella tavalla nähtävänä kaikissa sopimukseen osallisissa kunnissa.

78 §

Kuntayhtymän perussopimus

Kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (*perussopimus*).

Perussopimuksessa on mainittava kuntayhtymän nimi, kotipaikka, jäsenkunnat ja tehtävät. Kuntayhtymän nimessä tulee olla sana "kuntayhtymä" tai sen yleisesti tunnettu lyhenne.

Perussopimuksessa on sovittava:

- 1) tavasta, jolla kuntayhtymän päätöksenteoko järjestetään;
- 2) kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista;
- 3) mahdollisen yhtymäkokouksen tehtävistä ja toimivallasta;
- 4) siitä, miten jäsenkuntien valtuustoissa

edustettuina olevien eri ryhmien edustavuus otetaan huomioon valittaessa kuntayhtymän toimielimiä;

5) siitä, mikä kuntayhtymän toimielin valvoo kuntayhtymän etua, edustaa kuntayhtymää ja tekee sen puolesta sopimukset sekä millä tavoin oikeudesta kuntayhtymän nimen kirjoittamiseen päätetään;

6) jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista;

7) kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta;

8) kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta; sekä

9) siitä, miten kuntayhtymä puretaan ja lopetuselvitys suoritetaan.

Perussopimuksessa voidaan myös sopia, että sopimuksessa määrättyissä asioissa päätöksen tekemiseen vaaditaan määränemmistö.

Kuntayhtymän perustamisesta ja purkamisesta ilmoitetaan sen läänin lääninhallitukselle, jossa yhtymällä on kotipaikka. Perustamisilmoitukseen on liitettävä jäljennös perussopimuksesta sekä sopimuksen hyväksymistä koskevista valtuustojen päätöksistä.

79 §

Perussopimuksen muuttaminen

Perussopimusta voidaan muuttaa jäsenkuntien valtuustojen yhtäpitävillä päätöksillä.

Jos kunnan on lain mukaan oltava kuntayhtymän jäsen jollakin toimialalla ja määrättyä alueella, voidaan kuntayhtymän perussopimusta muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa lukuunottamatta asioita, jotka koskevat kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien läänivallan perusteita, jäsenkuntien maksuosuuksia ja niiden osuutta kuntayhtymän varoihin sekä niiden vastuuta kuntayhtymän veloista. Jäsenkuntaa ei myöskään voida ilman suostumustaan velvoittaa osallistumaan uusien vapaaehtoisten tehtävien hoitamiseen ja näistä aiheutuviin kustannuksiin.

80 §

Kuntayhtymän oikeustoimikelpoisuus

Kuntayhtymä voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa.

81 §

Kuntayhtymän toimielimet

Kuntayhtymän päätösvaltaa käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa, tai päätösvaltaa käyttää perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin.

Kuntayhtymällä voi olla myös muita perussopimuksen mukaisia toimielimiä.

Yhtymäkokous pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhtymäkokousedustajan valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus tai valtuuston päättämä kunnan muu toimielin.

82 §

Vaalikelpoisuus kuntayhtymän toimielimiin

Vaalikelpoinen kuntayhtymän toimielimiin on henkilö, joka 33 §:n mukaan on vaalikelpoinen kuntayhtymän jäsenkunnan luottamustoimeen. Vaalikelpoinen ei kuitenkaan ole 34 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu henkilö eikä samaan kuntayhtymään pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö.

Perussopimuksessa voidaan sopia, että kuntayhtymän muun toimielimen kuin yhtymäkokouksen jäsenten ja varajäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja.

83 §

Kuntayhtymän rahoitus

Kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi, vastaavat jäsenkunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on perussopimuksessa sovittu.

84 §

Kuntayhtymästä eroaminen

Jäsenkunta voi erota kuntayhtymästä. Jos muuta ei ole perussopimuksessa sovittu, eroaminen tapahtuu valtuutettujen toimikauden päättyessä jäsenkunnan ilmoitettua eroamisesta toimikauden päättymistä edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä.

85 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä kuntayhtymässä

Kuntayhtymän 81 §:n 1 momentissa tarkoitettun toimielimen pöytäkirja siihen hitettyine valitusosoituksineen on tarkastamisen jälkeen

pidettävä yleisesti nähtävänä. Ennen pöytäkirjan nähtävänä pitämistä siitä on lähetettävä jokaisen jäsenkunnan kunnanhallitukselle jäljennös. Jäsenkuntien ja niiden jäsenten katsotaan saaneen pöytäkirjassa mainituista päätöksistä tiedon sinä päivänä, jona pöytäkirja on asetettu nähtäväksi.

Kuntayhtymän muun viranomaisen pöytäkirja on pidettävä nähtävänä, jos 81 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin niin päättää tai asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

86 §

Kuntaa koskevien säännösten soveltaminen kuntayhtymässä

Kuntayhtymästä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnasta säädetään 2, 3, 8 ja 12—18 §:ssä, 19 §:n 1 momentissa, 20—23, 27—29, 32, 33 ja 37—43 §:ssä sekä 6—9 ja 11 luvussa.

Yhtymäkokouksen julkisuudesta on voimassa, mitä valtuuston kokouksen julkisuudesta säädetään 57 §:n 1 momentissa. Yhtymäkokousedustajan esteellisyydestä on voimassa, mitä valtuutetun esteellisyydestä säädetään 52 §:n 1 momentissa.

Jos kuntayhtymällä on vain yksi toimielin, jäsenkunnat valitsevat tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajat sekä päättävät vastuuvapaudesta siten kuin perussopimuksessa sovitaan.

87 §

Välimiesmenettely

Yhteistoimintaa koskevassa sopimuksessa voidaan määrätä, että siitä aiheutuvat erimielisyydet ratkaistaan välimiesmenettelystä annetuissa laissa (967/92) säädettyssä järjestyksessä.

11 luku

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku

88 §

Luvun säännösten soveltaminen

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan oikaisuvaatimuksen tekemiseen ja muutoksenhakuun kunnan ja kuntayhtymän viranomaisen päätöksestä, jollei erikseen toisin säädetä.

89 §

Oikaisuvaatimus

Kunnanhallituksen ja lautakunnan sekä niiden alaisen viranomaisen päätökseen tyytymättömän voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisuvaatimus tehdään 1 momentissa tarkoitettun toimielimen sekä sen alaisen viranomaisen päätöksestä asianomaiselle toimielimelle. Oikaisuvaatimuksen johdosta asia on käsiteltävä viipymättä uudelleen.

Kunnanhallitus voi ottaa 51 §:n mukaisesti käsiteltäväkseen asian, joka on oikaisuvaatimuksella saatettu lautakunnan käsiteltäväksi.

90 §

Kunnallisvalitus

Valtuuston ja kuntayhtymän 81 §:n 1 momentissa tarkoitettun toimielimen päätökseen sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella lääninoikeudelta.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
- 3) päätös on muuten lainvastainen.

91 §

Oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakukelpoisuus

Päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

92 §

Oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuoikeus

Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös kohdistuu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntayhtymän viranomaisen päätöksestä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä myös kuntayhtymän jäsenkunta ja sen

jäsen sekä kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

93 §

Oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakuaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kunnallisvalitus 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

94 §

Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus

Päätökseen, josta saa tehdä kunnallisvalituksen, on liitettävä valitusosoitus.

Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseksi. Oikaisuvaatimusohjeista on soveltuvin osin voimassa, mitä valitusosoituksesta säädetään muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50).

Päätökseen, josta ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, on liitettävä ilmoitus muutoksenhakukiellosta. Valituskiellosta on muutoin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

95 §

Päätöksen tiedoksianto

Asianosaiselle lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen erikseen tiedoksi kirjeellä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

96 §

Päätöksestä tiedottaminen

Pöytäkirjanote oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen on lähetettävä sille, joka on sitä pyytänyt.

97 §

Jatkovalitus

Läsnäoloisuuden päätöksestä valitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Päätöksestä on viipymättä julkaistava ilmoitus kunnan, kun-

tayhtymän tai asianomaisten kuntien ilmoitus-
taululla.

Valitusaike luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu. Jos päätös on annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaike luetaan kuitenkin tiedoksisaannista.

98 §

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai valitusviranomaisen kieltää täytäntöönpanon.

99 §

Muutoksenhakukiello

Valtuuston päätökseen toimittaa kunnallinen kansanäänestys ei saa hakea muutosta valittamalla.

100 §

Muut säännökset kunnallisvalituksesta

Kunnallisvalitukseen sovelletaan muuten, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

12 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

101 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Tämän lain 65—69 § ja 9 luku tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tällä lailla kumotaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annettu kunnallislaki (953/76), jäljempänä vuoden 1976 kunnallislaki, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kunnes tämän lain 65—69 § ja 9 luku ovat tulleet voimaan, noudatetaan niiden sijasta edelleen vuoden 1976 kunnallislain asianomaisia säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

102 §

Muissa laeissa olevien säännösten soveltaminen

Jos muussa laissa on säädetty noudatettavaksi vuoden 1976 kunnallislain säännöistä, noudatetaan sen sijasta soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään.

Muussa laissa olevia säännöksiä, joissa kaupunkien ja muiden kuntien välillä on tehty ero, sovelletaan kuntiin sen mukaan, mikä niiden kuntamuoto oli 1 päivänä tammikuuta 1977.

Mitä tässä laissa säädetään kunnan tuloverosta, koskee soveltuvin osin, mitä muussa laissa säädetään kunnallisverosta.

103 §

Johtosääntöjä, luottamushenkilöitä ja kunnanjohtajaa koskevat siirtymäsäännökset

Kunnassa tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa johtosääntöä noudatetaan, kunnes tämän lain nojalla toisin päätetään. Jos johtosäännön määräys on ristiriidassa tämän lain kanssa, noudatetaan tätä lakia.

Ennen tämän lain voimaantuloa valittujen luottamushenkilöiden vaalikelpoisuudesta on voimassa, mitä vuoden 1976 kunnallislaissa säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa valitun kunnanjohtajan virkasuhteen muuttaminen määräaikaiseksi edellyttää kunnanjohtajan suostumusta.

104 §

Muutoksenhaku ja alistaminen

Jos kunnan viranomaisen päätös on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan muutoksenhaussa, alistamisessa sekä vuoden 1976 kunnallislain 63 ja 71 b §:ssä tarkoitettussa menettelyssä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muussa laissa on säännöksiä kunnan viranomaisen päätöksen alistamisesta, noudatetaan alistusmenettelyssä soveltuvin osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

105 §

Kuntayhtymiä koskevat siirtymäsäännökset

Jos kuntayhtymän perussopimuksessa ei ole sovittu sellaisesta asiasta, josta siinä tämän lain 78 §:n mukaan on sovittava, noudatetaan soveltuvin osin kuntainliitoista ennen 1 päivänä tammikuuta 1993 voimassa olleita säännöksiä.

Kuntayhtymän perussopimus on saatettava tämän lain mukaiseksi vuoden 1996 loppuun mennessä.

Muussa laissa olevia kuntainliittoja koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain estämättä kuntayhtymään, yhteistoiminnan muotoa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta.

Kuntayhtymän hoitaessa erikoissairaanhoidon tehtäviä sovelletaan siihen vastaavasti, mitä erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia kosittävän kuntainliiton toimielimistä säädetään erikoissairaanhoidolaissa (1062/89).

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sisäasiainministeri Mauri Pekkarinen

Puoluehallituksen kokous
27.10.1994 klo 8.00

ESITYSLISTA

- 1 Kokouksen avaus ja päätösvaltaisuus
- 2 Puhe- ja läsnäolo-oikeuden myöntäminen
- 3 Esityslistan hyväksyminen
- 4 Pöytäkirjan tarkistajien valinta
- 5 Seuraava puoluehallituksen kokous 3.11.1994 klo 9.00
- 6 Koulutuspolitiikka
- 7 Hallintopäällikön palkkaus ja työaika
- 8 TEL-vakuutusten siirto
- 9 Vuolenkosken Työväentalo-kiinteistön myynti
- 10 Puoluevaltuuston kokouksen asiat
  - ohjelma
  - esityslista
  - järjestäytyminen
  - toimintasuunnitelma
  - jäsenmaksujen jako
  - talousarvio
  - miesten ja naisten tasa-arvon turvaaminen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa
- 11 Poliittinen tilanne
- 12 Tiedoksi
- 13 Muut esille tulevat asiat
- 14 Kokouksen päättäminen

SDP:n
korkeakoulu- ja
tiedepoliittinen linja

21.10.1994

Tiivistelmä

I Perusperiaatteet

1. Tutkimus ja koulutus ovat itsenäisen kansakunnan elinehto
2. Korkeakoululaitos on avaintekijä maamme kansallisen ja kansainvälisen menestyksen strategioissa
3. Markkinavoimat eivät saa ohjata koulutusta ja tutkimusta

II Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen

1. On luotava tutkimuksen ja koulutuksen huipputyksikköjen verkosto
2. On luotava tieteidен osaamiskartta
3. On tehtävä yhteistyötä sekä korkeakoulujen sisällä että korkeakoulujen välillä
4. Korkeakoulujen välinen terve kilpailu on välttämätöntä
5. Avointa korkeakoulua tulee kehittää myös tutkintoon johtavaksi koulutusväyläksi

III Korkeakoulujen toiminnan tehostaminen

1. Korkeakoulujen toiminnassa tulee kiinnittää huomio vaikuttavuuteen ja laatuun
2. Opetuksen tason nostamiseen on kiinnitettävä vakavaa huomiota

IV Korkeakoulujen toiminnan arviointi

1. Ajankohtaisia kohteita ovat Suomen Akatemian rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen, Tekesin kokonaisarviointi sekä ammatti- ja tiedekorkeakoulujen toimivan työnjaon aikaansaaminen
2. Korkeakoulujen toiminnan arviointi on osa korkeakoulujen normaalia toimintaa

V Korkeakoulujen voimavarat

1. Tutkimusrahoitusta on lisättävä ja korkeakoulujen voimavarakehitys on käännettävä nousuun
2. Valtion on turvattava korkeakoulujen perusrahoitus ja jaettava lisäresursseja saavutettujen tulosten ja kehittämishankkeiden perusteella
3. Korkeakoulujen on tehostettava ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hankintaa, jonka tulee tukea ja vahvistaa korkeakoulujen omaa tutkimustoimintaa
4. Opetusministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkimuksen rahoituselinten yhteistyötä on parannettava
5. Korkeakoulujen voimavaroista on edelleen säädettävä lailla

VI Kansainvälistyminen

1. Kansainvälistä tiede- ja teknologiyhteistyötä on lisättävä edelleen
2. Kansainvälistyminen on muutakin kuin EU:ta koskevaa
3. Vieraskielistä opetusta tulee lisätä yliopistojen perusopetuksessa

VIII Suomen Akatemia

1. Suomen Akatemia on korkeakoulujen keskeinen perustutkimuksen kehittäjä ja rahoittaja

IX Korkeakoulu- tiede- ja teknologiapoliittikan koordinointi

1. Talous-, työmarkkina- ja teknologiapoliittikkaa on toteutettava toisiaan tukien
2. Valtion tiede- ja teknologianeuvoston asemaa asiantuntija- ja valmisteluolimenä on vahvistettava

3. Tiede- ja teknologiarahoituksen nykyinen epätasapaino on korkattava tiederahoitusta lisäämällä

X

Ammattikorkeakoulut

1. Tieteellisen perustutkimuksen tekeminen ei kuulu ammattikorkeakoulujen tehtäviin
2. Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on molemmilla oma, selkeä tehtävänsä korkeakoululaitoksessa

3. Ammattikorkeakoulujen resurssointi tulisi järjestää siten, että alueellinen kehittämisvastuu toteutuu

XI

Opintososiaaliset kysymykset

1. Korkeakouluopetuksen on edelleen säilyttävä maksuttomana
2. Opintotuen on annettava mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun

I. Perusperiaatteet - tutkimus ja koulutus ovat Suomen tulevaisuuden elinehto

Tutkimus ja koulutus ovat itsenäisen kansakunnan elinehto. Kun kansalaisten, talouselämän ja koko yhteiskunnan on kyettävä toimimaan yhä kansainvälisemmässä ympäristössä, tiedon, osaamisen ja korkeatasoisen kansallisen kulttuurin merkitys korostuu.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen sekä niiden rahoituksen turvaaminen ovat lähivuosien tärkeimpiä tehtäviä.

Niin sivistyksen kuin talouden kehittäminen perustuvat oleelliselta osaltaan tieteelliseen tutkimukseen, uuden tiedon tuottamiseen ja sen hallintaan koulutuksen avulla. Korkeakoululaitos on avaintekijä maamme kansallisen ja kansainvälisen menestyksen strategioissa. Korkeakoulutus luo myös sellaista kulttuuripääomaa, jota yksilöt voivat hyödyntää omassa elämässään. Tiedon ja osaamisen merkityksen kasvu korostaa koulutusta kansalaisten perusoikeutena. Markkinaohjaus ei koulutusta turvaa, kuten ei muitakaan perusoikeuksia.

Teollisilla yhteiskunnilla on yhteinen vastuu kestävästä kehityksestä. Maailman kehitysongelmien ratkaisu vaatii sekä kansallisesti että kansainvälisesti panostamista sosiaaliin, taloudellisiin ja teknologisiin innovaatioihin, jotka saavutetaan uuden tiedon ja osaamisen avulla.

Myös aineellinen hyvinvointi on ratkaisevasti tiedon ja osaamisen varassa. Niiden avulla ohjataan yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakennemuutosten toteuttamista sekä löydetään ratkaisuja myös kehityksen kääntöpuolen ongelmiin, kuten köyhyyteen, työttömyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen.

Yliopistojen toimintaa ei pidä tarkastella vain taloudellisen hyödyn näkökulmasta. Yhteiskunnan kehitys sisältää hyvin monitahtoisia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen vaatii useiden tieteenalojen yhteistyötä ja laajaa tieto-

pohjaista keskustelua. Esimerkiksi oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon määrittely ja toteuttaminen ovat mahdollisia vain nojautumalla tutkimustietoon ja julkiseen kritiikkiin. Tieteenalat, joiden taloudellinen merkitys on vaikeasti mitattavissa, kuten humanistiset ja yhteiskuntatieteet ovat yhteiskunnallisen kehityksen ja kansalaisten kannalta paljon tärkeämpiä kuin tällä hetkellä halutaan ymmärtää.

II.

Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen - alueellisesta korkeakoulujärjestelmästä toimivaksi yhteistyöverkostoksi

Maamme korkeakoululaitos on maantieteellisesti laajalle levittäytynyt ja tällä hetkellä se ei kykene kokonaisuutena käyttämään voimavarojaan kyllin tehokkaasti. Voimavarojen kohdentaminen korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla on vaikeaa.

Korkeakoulujen rakenteellisella kehittämisellä voidaan luoda vahvoja kansainvälisesti merkittäviä tutkimus- ja koulutusympäristöjä. Tämä edellyttää erikoistumiseen ja yhteistyöhön perustuvaa kokonaisnäkemystä korkeakoulujen tehtävistä ja merkityksestä. Se tarkoittaa myös tiivistä yhteistyötä korkeakoulujen sisällä ja erityisesti korkeakoulujen välillä.

On luotava tieteiden osaamiskartta, jolloin on selvillä, mitkä ovat eri korkeakoulujen vahvat alueet. On luotava tutkimuksen ja koulutuksen huippuyksikköjen verkosto sekä tieteen kehittämistä että korkeatasoisia sovellutuksia varten. Samalla on luotava valmiudet lupaavien, tärkeiden uusien alojen huippuyksikköjen rakentamiseen.

Rajallisten voimavarojen tehokkaan käytön turvaamiseksi korkeakoululaitoksen toimintaa tulee ennakoluulottomasti tarkastella uudelleen. Terve kilpailu korkeakoulujen välillä on välttämätöntä ja toisaalta samanaikaisesti eri tieteenalojen sisällä on annettava mahdollisuus erilaisten näkemysten esille pääsyyn. Tällä tavalla tutkimus ja koulutus voivat kehittyä monipuolisesti.

Avoin korkeakoulu tulee kehittää aikuiskoulutuksen osana myös tutkintoon johtavaksi koulutusväyläksi.

Ihmiset joutuvat tulevaisuudessa yhä useammin vaihtamaan ammattia ja hankkimaan sekä täydentävää että kokonaan uudenlaista koulutusta. Koulutusjärjestelmän joustavuutta on siten kehitettävä kaikilla tasoilla jatkuvan koulutuksen periaatteen mukaisesti.

Korkeakoulut ovat alueelliseen kehitykseen voimakkaasti vaikuttava tekijä, mutta aluepoliittiset lähtökohdat eivät saa olla korkeakoulu politiikan perusta.

Korkeakoulujen tulee yhdistyä verkostotyypiksi koulutus- ja tutkimusyhtymiksi, joissa myös ammattikorkeakouluilla voi olla sijansa. Täyden palvelun, monialaisten korkeakoulujen luominen kaikille korkeakoulupaikkakunnille ei ole tarkoituksenmukaista.

Tutkijankoulutusta on edelleen tehostettava ja parannettava järjestelmällisen opetuksen ja ohjauksen avulla. Tutkintojärjestelmän on oltava kansainvälisesti vertailukelpoinen. Korkeakoulujen tehtävänä on huolehtia sekä tutkijakunnan uusiutumisen että korkeatasoisten asiantuntijoiden kouluttamisesta muihin tehtäviin yhteiskunnassa.

III.

Korkeakoulujen toiminnan tehostaminen - potkua ja poweria opetukseen

Korkeakoulujen toiminnassa tulee kiinnittää huomio vaikuttavuuteen ja laatuun. Tutkimuksen arvioinnilla maassamme on jo perinteitä, opetuksen arviointi on sen sijaan vielä kehittämätöntä. Tehdyissä korkeakoulujen arvioinneissa tämä ongelma on tiedostettu, mutta sitä ei ole syvemmin lähestytty. Opetuksen arviointi on kehitettävä toimintaa ja suunnittelua ohjaavaksi kokonaisuudeksi kaikkiin korkeakouluihin.

Korkeakouluopetuksen tavoitteena on kasvat-
taa itsenäiseen ajatteluun, jossa asenne tietoon on kriittinen ja arvioiva. Opiskelijan on myös saatava valmiudet työelämää varten. Yliopis-

ton perinteisten opetusmenetelmien rinnalle on kehitettävä opiskelijoita enemmän aktivoivia ja heidän itsenäisiä taitojaan kehittäviä työskentelytapoja. Opetuksen ja tutkimuksen yhteyttä tulee tiivistää. Korkeakouluopetuksen laadun kehittyminen edellyttää, että opetustaitoon kiinnitetään vakavaa huomiota sekä opetusvir-
kojen täytössä että viranhoidossa.

Yliopistojen on kehitettävä tutkimuskulttuuri-
aan. Tutkimustoiminta on riippuvainen muis-
takun kuin taloudellisista tekijöistä, sillä pelkäl-
lä rahalla ei voi nostaa tutkimuksen tasoa.

Kansainvälistä liikkuvuutta korostettaessa on unohdettu lähes täysin Suomen sisäinen liikkuvuus ja sen merkitys opintojen sisältöön. Opiskelijoille ja opettajille tulee antaa mahdollisuus vapaasti liikkua korkeakoulusta toiseen.

IV.

Korkeakoulujen toiminnan arviointi - arvioinnilla laatua ja vaikuttavuutta

Korkeakoulujen toiminnan ja laadun arviointi on osa korkeakoulujen normaalia toimintaa. Keskeistä on monipuolinen itsearviointi, jota tulee täydentää säännöllisellä ulkopuolisella arvioinnilla.

Tieteellisen tutkimuksen organisointia on edelleen kehitettävä ja tuettava järjestelmällisellä arviointitoiminnalla. Ajankohtaisia kohteita ovat Suomen Akatemian rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen, Tekesin kokonaisarviointi sekä ammatti- ja tiedekorkeakoulujen toimivan työnjaon aikaansaaminen.

V.

Korkeakoulujen voimavarat - tieteenharjoittaja on palkkansa ansainnut

Korkeakoulujen resursoinnin on oltava pitkäjänteistä. Tästä syystä korkeakoulujen voimavaroista on edelleen säädettävä lailla. Vuosien 1991-94 tulo- ja menoarviossa korkeakouluille suunnatut määrärahat ovat kuitenkin vähentyneet dramaattisesti. Korkeakoulujen kehittämislakia ei ole laman aikana noudatettu. Korkeakoulut voivat luonnollisesti vaatia resursseja vain jos ne hoitavat omat velvoitteet-

sa. Valtiovallan on kannettava vuorostaan oma rahoitusvastuunsa yhteisesti määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tutkimusrahoitusta on lisättävä ja korkeakoulujen resurssikehitys on käännettävä nousuun. Korkeakoulujen rahoitusta tulee kehittää siten, että valtio turvaa korkeakoulujen perusrahoituksen ja jakaa lisäksi resursseja saavutettujen tulosten ja kehittämishankkeiden perusteella. Valtion on tässä yhteydessä huolehdittava EU-tutkimusyhteistyöstä siten, että muu tutkimustoiminta voi samanaikaisesti kehittyä.

Tieteellisen tutkimuksen laatuun on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Korkeatasoinen perustutkimus on korkeakoulujen ja koko yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta elintärkeää. Tutkimuksen kehittämiseksi tarvitaan muun muassa kansainvälisiä huippuyksiköitä, joiden luominen vaatii korkeakoulujen, Suomen Akatemian, opetusministeriön ja Tekesin yhteistyötä.

Korkeakoulujen yhteistyön parantaminen tutkimuksen hyödyntäjien kanssa on samalla tavalla välttämätöntä. Korkeakoulujen on tehostettava samalla ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hankintaa. Ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimuksen tulee tukea ja vahvistaa korkeakoulujen omaa tutkimustoimintaa. Markkinavoimat eivät saa ohjata koulutus- ja tiedepolitiikkaa.

Opetusministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkimuksen rahoituselinten (Suomen Akatemia, Tekes, Sitra) yhteistyötä on parannettava koko tutkimusjärjestelmän toiminnan tehostamiseksi sekä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

VI.

Kansainvälistyminen - direktiivi, kännykkä ja Jussi

Tiede on aina ollut kansainvälistä. Valtiovallan osuuden lisääminen kansainvälisessä yhteistyössä on tullut välttämättömäksi tieteen ja tekniikan kehityksen myötä. Kansainvälinen

kärkitutkimus tapahtuu yleisesti yhteistyöverkostoissa ja yhteistyönä rakennettujen sekä käytettyjen tutkimuslaitteistojen avulla. Tutkimusongelmien luonne on niin ikään muuttunut. Monia koko maapalloa koskevia kysymyksiä, kuten ilmasto- ja ympäristökysymyksiä sekä väestö-, ravitsemus- ja terveysongelmia voidaan tehokkaasti tarkastella vain yhteistyönä.

Sekä tieteen edistyminen että sovellusnäkökohdat puoltavat voimakkaasti kansainvälisen tiede- ja teknologiayhteistyön lisäämistä edelleen. Yhteistyön harjoittaminen julkisen vallan toimesta ei kuitenkaan ole itsetarkoitus. Etusija on tutkijoiden välisellä suoralla yhteistyöllä. Yhteistyöhön ei voida kuitenkaan tehokkaasti osallistua, eikä sen tuloksia hyödyntää, ellei suomalaisen tutkimuksen ja koulutuksen taso ole riittävä. Kansainvälistymisen valmiuksia sekä koulutuksen ja tutkimuksen edellytyksiä on Suomessa selvästi parannettava. Kansainvälistä yhteistyötä on kyettävä harjoittamaan myös kotimaassa. Kansainvälinen tutkimusyhteistyö jatkokoulutuksen aikana on erityisen tärkeää.

Kielitaidon ja muiden valmiuksien puute ovat suurilta osilta olleet esteenä tutkijoiden laajamittaisille henkilökohtaisille kansainvälisille suhteille. Tämän vuoksi ulkomaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden määrä yliopistoissamme on vähäinen. Vieraskielistä opetusta tulee lisätä yliopistojen perusopetuksessa.

Kansainvälistyminen on nähtävä laajempaan kysymyksenä kuin pelkästään EU:ta koskevana, vaikka EU onkin lähivuotina kiinnostuksemme keskipisteenä. Lähialueet ja Pohjoismaat ovat yhteistyössä edelleen keskeisiä. Monet Euroopan ulkopuoliset alueet, varsinkin Pohjois-Amerikka ja Japani ovat jo perinteisesti olleet yhteistyössä tärkeällä sijalla. Tutkimus- ja koulutusyhteistyön alueet ja kohteet laajenevat tulevaisuudessa edelleen.

Opetusministeriön alaisen CIMO:n (Kansainvälinen henkilövaihdon keskus) tulee luoda kattava palvelujärjestelmä, joka helpottaa yliopistojen tutkijoiden ja opiskelijoiden yhteydenottoja eri puolille maailmaa. Tavoit-

teeksi tulee asettaa jokaisen opiskelijan ulko-
mailla suoritettu opintojakso.

VII.

Tutkimuslaitokset

- virastoista tutkimusyhteisöiksi

Valtion rahoittamaa tutkimusta tehdään myös tutkimuslaitoksissa. Nämä toimivat usein hyvässä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Tätä yhteistyötä on kehitettävä edelleen. Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat toisiaan täydentäviä tutkimusjärjestelmän osia.

Valtion tutkimuslaitosten toiminnan laatu ja kohdistuvuus on arvioitava. Tutkimuslaitosten on kyettävä toimimaan entistä tehokkaammin ja monipuolisemmin yhteiskunnallista kehitystä laajasti palvelevina asiantuntijalaitoksina. Tutkimuslaitoksia on kehitettävä toiminnallisesti ja rakenteellisesti samalla tavoin kuin korkeakoululaitosta. Tavoitteena on koko kansallisen tutkimusjärjestelmän tehokas ja tuloksellinen toiminta.

Kehittämistoiminnan yhtenä mahdollisena mallina on tutkimuslaitosten mukaan otto edellä mainittuihin korkeakouluyhtymiin. Yhteistyötä laitosten välillä ja korkeakoulujen kanssa on parannettava muun muassa yhteisesti toteutettavien tutkimusohjelmien. Joissakin tapauksissa voidaan harkita myös tutkimuslaitosten liittämistä korkeakouluihin.

VIII.

Suomen Akatemia - kansallisesta instituutiosta tutkimuksen edistäjäksi

Suomen Akatemia on korkeakoulujen ohella keskeinen perustutkimuksen kehittäjä ja rahoittaja. Akatemian on äskettäin arvioinut kansainvälinen asiantuntijaryhmä. Arvioinnin pohjalta käynnistetyt kehittämistoimet antavat Akatemialle entistä paremmat toiminta- ja vaikutusmahdollisuudet.

Mahdollisuudet on käytettävä tehokkaasti hyväksi. Siihen kuuluu Akatemian aktivoituminen kansainvälisten huippuyksiköiden, kansainvälisen yhteistyön ja kansallisten tiede-

ohjelmien kehittäjänä ja rahoittajana sekä tutkijakoulutuksen tehostajana.

Tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä muiden tutkimusrahoittajien, korkeakoulujen ja ministeriöiden kanssa. Tämän lisäksi se edellyttää Akatemiassa hyvin järjestettyä ja korkeatasoista suunnittelua. Akatemian määrärahoja on lähivuosina selvästi lisättävä.

IX.

Korkeakoulu-, tiede- ja teknologiapolitiikan koordinointi- kaikki maamme tieteenharjoittajat yhtykää

Teknologian kehittäminen ja soveltaminen on Suomelle väistämätön prioriteetti talouden rakenneongelmien ratkaisemiseksi tulevan kehityksen turvaamiseksi. Kehittyneen teknologian soveltamisella tietovaltaiseen tuotantoon saadaan aikaan myös myönteisimmät työllisyysvaikutukset. Vain toteuttamalla toisiinsa tukevaa talous-, työmarkkina- ja teknologiapolitiikkaa voidaan työllisyyttä parantaa kestäväällä tavalla.

Yleinen koulutus-, korkeakoulu-, tiede- ja teknologiapolitiikka ovat kaikki avainasemassa ajateltaessa tulevia kehitysmahdollisuuksia. Niiden välistä kansallista koordinaatiota on parannettava sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä että kehittämällä niitä koskevaa poliittista päätöksentekoa. Päätöksenteossa ei ole riittävästi otettu huomioon eri lohkoilla ja sektoreilla toteutettujen toimenpiteiden yhteisvaikutuksia.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston asemaa asiantuntija- ja valmisteluolimenä on vahvistettava. Koordinoivan tutkimus- ja tiedeministerin nimittäminen valtioneuvostoon tulee ottaa harkittavaksi. Tiede- ja teknologiarahoituksen nykyinen epätasapaino on korjattava tiederahoitusta lisäämällä.

X.

Ammattikorkeakoulut

- ammatillinen osaaminen kunniaan

Ammattikorkeakoulut täyttävät koulutusjärjestelmässämme esiintyvän tyhjiön, joka tulee näkyviin kansainvälisessä vertailussa. Ammattikorkeakoululaitos on nyt kokeiluvaiheessa. Yliopistolaitoksen ja ammattikorkeakoululaitoksen tehtävien ja toimintojen rajanmäärittely on tärkeää koulutusrakennetta täydennettäessä.

Ammattikorkeakoulujen toiminnan tavoitteena tulee olla keskiasteen koulutuksen syventäminen korkea-asteen koulutukseksi, säilyttäen kansainvälinen vertailtavuus. Laadullisessa vertailussa ylempi keskiasteemme pärjää jo nyt hyvin.

Yliopiston ja ammattikorkeakoulun opetuksen ero on selvä ainakin yhdessä keskeisessä asiassa. Yliopistossa tutkimus ja opetus ovat jatkuvassa läheisessä vuorovaikutuksessa. Tieteellisen perustutkimuksen tekeminen ei kuulu ammattikorkeakoulujen tehtäviin. Tämän eron tulee selvästi näkyä tutkintotavoitteissa - ja vaatimuksissa. Vastaavasti on tunnustettava, että yliopistolaitoksessa on opetusohjelmia, jotka voisivat luontevasti kuulua ammattikorkeakoulujen piiriin.

Ammattikorkeakoulujen resursointi tulisi järjestää siten, että alueellinen kehittämisvastuu toteutuu. Alueellinen motivaatio kehittää koulutusta kanavoituu oikealla tavalla, ja koulutuksen alueellinen jakautuminen vastaa todellisia tarpeita. Lähtökohtana tulee olla, että ammattikorkeakoulujen rahoituspohja muodostuu lähinnä nykyisen opistoasteen koulutuksen voimavaroista. Tarvittava lisärahoitus

ei saa millään tavalla vaarantaa tai uhata korkeakoulujemme rahoitusta tai kilpailla niiden kanssa.

Ammattikorkeakouluja ollaan vakinaistamassa ilman, että olisi ensin arvioitu uudistuksen taloudelliset vaikutukset tai käyty laajempaa keskustelua koko yhteiskunnan koulutustarpeista. Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on molemmilla oma, selkeä tehtävänsä koulutusjärjestelmässä.

XI. Opintososiaaliset kysymykset

- opiskelija ei elä pelkästään opetuksesta

Opiskelijan toimeentulokysymykset on nähtävä osana laajempaa sosiaalipoliittista keskustelua. Koulutus- ja sosiaalipoliitiikan muutospaineet sekä kansainvälistyminen aiheuttavat opintotukijärjestelmälle uusia haasteita. Korkeakouluopetuksen on edelleen säilyttävä maksuttomana.

Opintotukijärjestelmän on luotava kaikille tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja turvattava opiskeluaikainen toimeentulo. Nykyistä huomattavasti suuremman osan opintotuesta on oltava opintorahaa, jotta velkaantuminen vähenee.

Opintotuen on annettava mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun iästä, opiskeluasteesta, opintoalasta, perhesuhteista, sosiaalisesta asemasta, asumismuodosta ja opiskelumaasta riippumatta. Opintotuen tarveharkinta on poistettava; oikeudenmukaisuus saavutetaan verotuksen kautta. Opinnoista suoriutumisen on edelleen säilyttävä opintotuen myöntämisen kriteerinä.

(ohj/2)

PIIRIHALLITUS

Aika: 24.10.1994 klo 16.00-20.53

Paikka: Piiritoimisto, Kotka

Läsnä: x Hannu Äikäs pj.
x Veikko Yrkkö
- Aulis Forssell
- Seija Jaakkola
x Raimo Korjus
x Juha Koivula
- Erkki Lehtonen
x Pentti Tuononen
- Terho Markkanen
- Taito Mäkelä
- Pentti Tamminen
x Veli-Pekka Pakarinen
- Jarmo Vesa
x Ossi Roininen siht.

SOS.DEM. PUOLUETOIMISTO
SMP. 26.10.94
556

98 §

Kokouksen avaus

Ehdotus: Puheenjohtaja avaa kokouksen.

Päätös: Puheenjohtaja avasi kokouksen.

99 §

Todetaan päätösvaltaisuus

Ehdotus: Jäsenäänestyksen keskuslautakuntana toimivan
piirihallituksen kokous todetaan päätösvaltaiseksi.

Päätös: Päätösvaltaisuus todettiin.

102 §

Vuolenkosken Työväentalo-kiinteistön myynti

Kausalan Työväenyhdistys pyytää piirihallituksen lausuntoa omistamansa Vuolenkosken Työväentalo RN: 13:10 litin Vuolenkosken kylässä myyntiä varten. Kauppahinnaksi on sovittu 70.000 mk. Asiaa koskeva kirjelmä pöytäkirjan liitteenä.

Päätös: Piirihallitus puoltaa kiinteistön myyntiä

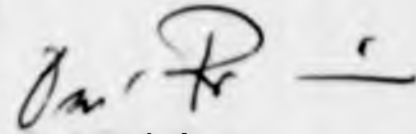
103 §

Kokouksen päättäminen

Päätös: Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 20.53.

Piirihallituksen puolesta:

Hannu Äikäs
puheenjohtaja

Ossi Roininen
toiminnanjohtaja

Kymen Sosialidemokraattinen Piiri

Kotkankatu 7

48100 KOTKA

Piirihallitukselle

Pyydämme myönteistä lausuntoanne oheisenn Vuolen-
kosken Työväentalo-kiinteistön myyntiin.

Kunnioittavasti

Kausalan Työväenyhdistys r.y.

Irya Peräniitty
Irya Peräniitty
puheenjohtaja

Kausalan Työväenyhdistys ry

OTE

Pöytäkirja
Yleinen kokous
19.10.94

Aika 19 10 1994 klo 18.00-18.45
Paikka Kausalan Kansantalon kerhohuone
Läsnä Yhdeksän yhdistyksen jäsentä

1. Puheenjohtaja Irja Peräniitty avasi kokouksen.
2. Todettiin, että kokouksesta oli sääntöjen mukaisesti ilmoitettu Kansantalon ilmoitustaululla viikkoa ennen kokousta. Todettiin kokous laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.
3. -----
-----
5. Päätettiin yksimielisesti myydä Vuolenkosken Työväentalo-niminen kiinteistö RN:o 13:10 toiminnanjohtaja Leena Krohnille hintaan 70.000 markkaa. Tämä pykälä tarkastettiin heti.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Irja Peräniitty
Irja Peräniitty
Irja Peräniitty
puheenjohtaja

Arto Mikkola
Arto Mikkola
Arto Mikkola
sihteeri

Otteen oikeaksi todistavat:

Rauni Kingelin
Rauni Kingelin

Vera Ouhkon

Kausalan Työväenyhdistys ry
Pentinmäentie 5
47400 Kausala
pp951-3260287

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp
Puoluehallitus

Saariniemenkatu 6
00530 Helsinki

Kiinteistön myynti

Pyydämme lupaa myydä omistamamme kiinteistö
Vuolenkosken Työväentalo RN:o 13:10 Iitin Vuolenkosken kylässä
toiminnanjohtaja Leena Krohnille Helsingin kaupungista.
Yhdistyksemme on saanut kiinteistön lahjoituksena lakanneelta
Vuolenkosken Työväenyhdistykseltä. Rakennus on erittäin rapistunut ja
sijaitsee 34 km:n päässä Kausalasta. Yhdistyksellämme ei ole sille
mitään käyttöä eivätkä pohjois-iittiläisetkään ole siitä kinnostuneita.
Tontin koko on 4960 m².

Kausalassa lokakuun 20 päivänä 1994

Kausalan Työväenyhdistys ry

Irja Peräniitty
Irja Peräniitty
puheenjohtaja

**SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE-
FINLANDS SOCIALDEMOKRATISKA PARTI r.p.
PUOLUEVALTUUSTON SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS
23.-24.11.1994 klo 9.30, Helsinki**

O H J E L M A

Keskiviikko 23.11.

Klo	9.30	<i>Avaus ja järjestäytyminen</i>
	9.45	<i>Poliittinen tilanne Keskustelua</i>
	12.00	<i>L o u n a s</i>
	13.00	<i>Keskustelu jatkuu Hyväksytään puolueen ja Sosialidemokraattiset Naiset - järjestön toimintasuunnitelmat kalenterivuodeksi 1995 Päätetään jäsenmaksujen jaosta 1995 Hyväksytään puolueen talousarvio kalenterivuodeksi 1995</i>
	17.00	<i>Valiokunnat</i>
	19.00	<i>Iltatilaisuus, SDP:n puoluetoimisto</i>

Torstai 24.11.

Klo	9.00	<i>Kokous jatkuu Hyväksytään julkilausumat</i>
	11.30	<i>Kokous päättyy Lounas</i>

**PUOLUEVALTUUSTON SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN
SYYSKOKOUS 23.-24.11.1994**

Esityslista

1. Kokouksen avaus
2. Todetaan puoluevaltuuston jäsenten läsnäolo
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Päätetään kokouksen järjestäytymisestä
  - a) valitaan kaksi sihteerä
  - b) valitaan kaksi pöytäkirjan tarkistajaa
  - c) valitaan kolme ääntenlaskijaa
  - d) valitaan julkilausumavaliokunta
  - e) valitaan järjestöasiainvaliokunta
  - f) valitaan talousasianvaliokunta
5. Hyväksytään kokoukselle esityslista
6. Poliittinen tilanne
7. Hyväksytään puolueen ja Sosialidemokraattiset Naiset - Socialdemokratiska Kvinnor - järjestön toimintasuunnitelmat kalenterivuodeksi 1995
8. Päätetään jäsenmaksujen jaosta 1995
9. Hyväksytään puolueen talousarvio kalenterivuodeksi 1995
10. Hyväksytään julkilausumat
11. Muut esille tulevat asiat
12. Kokouksen päättäminen

**SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE-
FINLANDS SOCIALDEMOKRATISKA PARTI rf.
PUOLUEVALTUUSTON SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS
23.-24.11.1994**

JÄRJESTÄYTYMINEN

Sihteerit

Kouri Matti
Hyvönen, Irja

Puoluetoimisto
Puoluetoimisto

Pöytäkirjan tarkistajat

Pajamäki, Osku
Saarto Hannele

Helsinki
Uusimaa

Ääntenlaskijat

Rasi, Pirkko
Rauta, Markku
Hannula, Isto

Varsinais-Suomi
Satakunta
Etelä-Häme

**Julkilausumavallioakunta
(HTY h. 308)**

Paasio, Pertti
Alho, Arja
Kautto, Tarja
Laine, Eero
Luttinen, Matti
Riipinen, Markku
Luukkanen, Heikki
Silvan, Sini
Peiponen, Irma
Tahvanainen, Sade
Pihlajasaari, Helena
Kujala, Eila
Pasanen, Matti
Ojala, Esko J.
Janerus, Mirja
Lipponen, Paavo
Hyvärinen, Markku
Louekoski, Matti
Westlund, Jorma
Laitinen, Kari
Hirvilammi, Tero

puheenjohtaja
Helsinki
Uusimaa
Satakunta
Etelä-Häme
Pirkanmaa
Kymi
Mikkeli
Kuopio
Pohjois-Karjala
Keski-Suomi
Vaasa
Oulu
Lappi
FSA
Puoluehallitus
Puoluehallitus
asiantuntija
sihteeri
sihteeri
sihteeri

**Järjestöaslainvaliokunta
(HTY h. 301)**

Myyryläinen, Hannu
Pajamäki, Osku
Stam, Arno
Kähärä, Juha
Sairanen, Jussi
Penttilä, Hannu
Jämsén, Tuula
Rasi, Pirkko
Kivikoski, Matti
Rauta, Markku
Aarniokoski, Leevi
Lapiolahti, Arto
Hannula, Isto
Viitanen, Pia
Särkkä, Juha
Rantala, Kari
Helminen, Harri
Nyberg, Jukka
Ijäs, Esko
Viitamies, Janne
Lahtela, Esa
Vuorenpää, Seija
Toikkanen, Jorma
Rimmi, Sari
Tyni, Seppo
Päkkilä, Matti
Jaakonsaari, Liisa
Eskonen, Lasse
Jääskeläinen, Markku J.

puheenjohtaja
Helsinki
Helsinki
Uusimaa
Uusimaa
Uusimaa
Uusimaa
Varsinais-Suomi
Varsinais-Suomi
Satakunta
Satakunta
Etelä-Häme
Etelä-Häme
Pirkanmaa
Pirkanmaa
Pirkanmaa
Kymi
Kymi
Kymi
Mikkeli
Pohjois-Karjala
Pohjois-Karjala
Keski-Suomi
Keski-Suomi
Vaasa
Lappi
Puoluehallitus
Puoluehallitus
sihteeri

Talousasiainvaliokunta
(HTY h. 306)

Rissanen, Helena
Anttonen, Erja
Paakkinen, Pertti
Saarto, Hannele
Kärkkäinen, Timo
Savolainen, Anja
Wessman, Ilona
Heino-Laikku, Mirva
Ilmarinen, Kalevi
Haapaniemi, Liisa
Mäkelä, Taito
Kotola, Sirkka
Kuusela, Mauno
Kukkonen, Jorma
Holopainen, Raimo
Lähteenmäki, Vesa
Aaltonen, Markus
Piikivi, Leena
Hjerpe, Gun-Britt
Kekkonen, Antero
Puhakka, Matti
Ihalainen, Maunu

puheenjohtaja
Helsinki
Uusimaa
Uusimaa
Varsinais-Suomi
Varsinais-Suomi
Satakunta
Satakunta
Etelä-Häme
Pirkanmaa
Kymi
Kymi
Mikkeli
Kuopio
Pohjois-Karjala
Keski-Suomi
Vaasa
Oulu
FSA
Puoluehallitus
Puoluehallitus
sihteeri

Toimintasuunnitelma vuodeksi 1995

PÖYTÄKIRJA

TOIMISTOVALIOKUNNAN KOKOUS
19.10.1994

PUOLUEHALLITUKSEN KOKOUS
27.10.1994

.... §

SDP:n toimintasuunnitelma vuodeksi 1995

Puolueen sääntöjen 37 §:n 6. kohdan mukaan puoluevaltuuston tehtävänä on hyväksyä toimintasuunnitelma seuraavaa kalenterivuotta varten.

Liitteet - Esitys SDP:n toimintasuunnitelmaksi vuodeksi 1995

Esitys

Puoluehallitus päättää esittää puoluevaltuuston hyväksyttäväksi oheen liitetyn toimintasuunnitelman vuodeksi 1995

ja että puoluehallitus päättää liittää toimintasuunnitelman oheen puoluevaltuuston hyväksyttäväksi Sosialidemokraattiset Naiset -järjestön toimintasuunnitelman vuodeksi 1995.

Puoluehallitus

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleistä	1
Kansainvälinen toimintaympäristö	1
Kotimainen toimintaympäristö	1
SDP:n keskeiset toimintasuunnat	2
Toiminnan voimavarat	2
2. Poliittisen suunnittelun avaintavoitteet	3
Yleistä	3
Työryhmät	3
Tiedonkulun ja palvelun kehittäminen	4
3. Järjestöllisen toiminnan avaintavoitteet	5
Nousukausi	5
Järjestöuudistuksen jatkaminen	5
Kansanedustajain vaalit	5
Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalit	6
Ammattiyhdistys- ja työmarkkinatoiminta	6
Yrittäjätoiminta	8
Kunnallispoliittinen toiminta	8
Maaseutupoliittinen toiminta	9
Jäsenpalvelu	10
4. Kansainvälisen toiminnan avaintavoitteet	10
5. Tiedotus	11
Yleistä	11
Toimintaa	11

SDP:n toimintasuunnitelma vuodeksi 1995

1. Yleistä

Kansainvälinen toimintaympäristö

Euroopan unionin laajentuminen on leimaa-antavaa sille, miten Suomi jatkossa arvioi kansainvälisten tapahtumien vaikutusta ja osuuttansa niihin. Talouden kasvunäkymät kehittyneissä teollisuusmaissa ovat parantuneet. Mutta useissa maissa ovat vakavina ongelmina menojen vähennystarpeet julkisessa taloudessa ja verraten korkea korkotaso. Kotitalouksien kysyntää ei haluta vahvistaa myöskään kokonaisvaltaisilla ja työllisyyden hoitoa painottavilla työmarkkinaratkaisilla, vaan pikemminkin eriyttää työmarkkinoita.

Suurvaltasuhteiden kehitykselle on suotuisat näkymät. Sillä on vakautta lisäävä vaikutuksensa Venäjän sisäisiin oloihin. Venäjällä ja entisissä kansandemokratioissa kansanvaltaisen oikeus- ja hallintojärjestelmän luominen ja talouskehityksen vakauttaminen on pitkäaikainen, myös kaikkien kehittyneiden teollisuusmaiden apua tarvitseva ponnistus.

Jännityksen lieventymiselle lähi-idässä on edelleen suotuisia mahdollisuuksia. Islamilaisten ääriliikkeiden nousu saattaa kuitenkin tuoda uusia arvaamattomia uhkatekijöitä. Rotusorron väistyminen eteläisessä Afrikassa on lisännyt poliittisia edellytyksiä maanosan kehitykselle. Sitä kuitenkin varjostavat eri maissa esille nousseet väestöryhmien keskinäiset vihamielisyydet, jotka voivat nopeasti tuhota mahdollisuudet poliittiselta ja taloudelliselta edistykseltä. Taloudellisen kasvun jatkuminen nopeana on leimaa-antavaa monille Kaakkois-Aasian maille. Sen myötä kilpailu kiristyy kansainvälisillä markkinoilla.

Maaillankaupan suotuisan kehittymisen kannalta olisi tärkeää, että GATT-järjestön sijaan perustettu WTO (World Trade Organisation) saisi työnsä maailmankaupan johtavien maiden tuen ja että se voisi ottaa työssään tehokkaasti huomioon pyrkimykset aliehkittyneisyyden lieventämiseksi.

Kotimainen toimintaympäristö

Sopeutuminen Euroopan unionin jäsenyyteen niin valtion ja kuntien hallinnossa kuin yritystoiminnassa ja myös monien järjestöjen piirissä on vuoden 1995 tärkeimpiä tehtäviä. Yhteisöpolitiikan toimintaohjelmien ja tavoitteiden asettaminen ja arviointi sekä toteutuskeinojen kehittäminen tulee osaksi myös suomalaista yhteiskunnallista ja taloudellista toimintaa.

Työttömyyden vähentämisen ja tasa-arvoisen hyvinvointipolitiikan kannalta on olennaista, miten taloudellinen kasvukehitys kyetään vakauttamaan useiden vuosien ajaksi korkealle tasolle. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi vuoden 1995 aikana tehtävät ratkaisut ovat avainasemassa. Tulevaisuuteen uskovien mielialan syntyiseksi, investointien vauhdittumiseksi, kotimaisen kysynnän vahvistamiseksi, inflaation hillitsemiseksi ja korkotason alentamiseksi olisi tarpeellista saavuttaa laaja yhteisymmärrys talous- ja työmarkkinapolitiikan linjauksista lähivuosien ajaksi.

Kansanedustajain vaalit maaliskuussa ja Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalit hallitsevat puolue toimintaa. Ensin mainitut vaalit ovat käännekohta suomalaisen yhteiskuntaelämän kehittämiseksi.

SDP:n keskeiset toimintasuunnat

Puolue toiminnan keskeiset valtiolliset tehtävät ovat kansanedustajain vaalit maaliskuussa ja Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalit, jotka toimeenpannaan todennäköisesti vuoden 1995 aikana, kesällä tai syksyllä. Kansanedustajain vaalien ehdokasasettelu on toteutettu jo vuoden 1994 aikana, mutta muodollisesti ehdokasasettelu ja vaaliliittoratkaisut varmistuvat vasta tammikuun 1995 lopulla. Puoluejärjestöjen on varauduttava käynnistämään Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalien ehdokasasettelu ja vaalityö osin päällekkäin kansanedustajain vaalien vaalityön ja uuden hallituksen muodostamisvaiheen kanssa.

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyen on myös puolue toiminnassa kaikilla järjestötasoilla varauduttava käsittelemään unionipolitiikan kysymyksiä käytännönläheisellä tavalla.

Uuden kuntalain voimaantulon myötä kunnallispoliittisen toiminnan merkitys ja vastuu kasvaa entisestään.

Puolue- ja muussa toiminnassa jatketaan naisten ja nuorten osuuden tasapainottamista. Heidän nostamisensa mukaan oikeudenmukaisella panoksellaan tulee tapahtua kaikilla tasoilla, puolueosastoista valtakunnan johtopaikoille.

Loppuvuoden aikana on varauduttava vuoden 1996 puoluekokouksessa esille tulevien asioiden valmisteluun. Toiminnassa on ennakoitava myös vuoden 1996 syksyn kunnallisvaalien toimeenpanoa. Jäsenhankinnan ja puolue toiminnan kehittämiseksi jatketaan Nousukausiprojektia.

Toiminnan voimavarat

Puolue toimintaan käytettävissä olevat taloudelliset voimavarat eivät ole kasvussa. Samanaikaisesti kuitenkin järjestäytyneiltä ja pitkäjänteiseltä vastuunkantoon kykeneviltä puolueilta odotetaan entistä monipuolisempaan valmisteluun perustuvia poliittisia tulevaisuuslinjauksia ja niistä käytävää kansalaiskeskustelua eri toimintatasoilla ja -lohkoilla. Puolue toiminnan voimavarojen vähentymisen seurauksena viranomaistoimintana ja yritystoiminnan yhteydessä tapahtuva yhteiskuntasuunnittelu saa entistä hallitsemamman otteen.

SDP keskittää toiminnalliset voimavaransa kansanedustajain vaaleihin. Niiden tuloksella on olennainen merkitys sille, millaisin voimavaroin on mahdollista jatkaa toimintaa. Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaaleista aiheutuu valtiolle ja kunnille muihin yleisiin vaaleihin verrattavat kulut. Olisi suotavaa, että vaalien käytännöllisestä toimeenpanosta ja siihen liittyvästä uudesta yleisön palvelutehtävästä vastaamaan joutuvat, ehdokkaita asettavat puolueet ja kansalaisryhmät voisivat saada tähän tehtävään kohdistettua yhteiskunnan taloudellista tukea. Muutoin on vaarana, että ehdokkaiden henkilökohtaisten taloudellisten voimavarojen eroista aiheutuu kohtuuttomia ja kansanvaltaa vääristäviä vaikutuksia.

Euroopan Parlamentin suomalaisen sosialidemokraattisen ryhmän muodostaminen ja Parlamentin kautta saatavat voimavarat ovat tärkeä vahvistus sosialidemokraattiselle poliittiselle toiminnalle. Tavoitteena on pidettävä hyvän yhteistyön ja työnjaon aikaansaamista puoluejärjestöjen, eduskuntaryhmän ja Euroopan parlamentin sosialidemokraattisen ryhmän toiminnassa. Myös viimeksi mainitun kannalta monipuolinen yhteydenpito yhteistyö- ja sisarjärjestöihin on tarpeen.

2. Poliittisen suunnittelun avaintavoitteet

Yleistä

Vuoden avaintavoitteet ovat mahdollisimman hyvä kannatus eduskunta-vaaleissa ja Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalissa.

Menestyminen toimintavuoden vaaleissa edellyttää SDP:ltä valmiutta esittää yhteiskunnallista analyysiä ja poliittisia tavoitteita ihmisiä puhuttelevasti. Keskeistä ovat ohjelmallisen ja siihen läheisesti liittyvän päätöksenteon tehokas valmistelu ja organisointi ja tiedon jakaminen. Tässä hydynnetään myös poliittista toimintaa palvelevaa mielipide- ja muuta tutkimusta.

Toiminnan kohteet ovat eduskuntavaalijulistuksen kannanottojen täsmen-täminen, varautuminen hallitusohjelmaneuvotteluihin ja mahdollisen hallitusvastuun myötä suunnittelu- ja valmisteluorganisaation uudelleen-järjestelyt, Euroopan Unioniin liittymisen aiheuttamien jatkotoimien suunnittelu ja vuonna 1996 puoluekokouksen ohjelmallinen valmistelu.

Edellisen puoluekokouksen päättämä ohjelmatyö jatkuu. Tärkeimmät linjaukset käsitellään puoluevaltuustossa. Puoluehallitus päättää ajankohtaisista kannanotoista.

Työryhmät

Osa suunnittelusta ja päätöksenteon valmistelusta tapahtuu asiantuntija- ja työryhmätyötä hyväksi käyttäen. Tuloksellisuus edellyttää myös tiivistä yhteydenpitoa eduskuntaryhmän ja muiden puoluetta lähellä olevien organisaatioiden valmistelutyöhön.

Yhteistyötä ja työnjakoa eduskuntaryhmän kanssa jatketaan. Puoluehallitus linjaa työryhmien avustuksella periaatteellisia ja strategisesti merkittäviä tavoitteita. Eduskuntaryhmä ja valiokuntaryhmät ottavat kan-

taa päivänpolitiikan nopeasti esille nouseviin kysymyksiin mm. hallituksen lakiesityksiin käyttäen apunaan nopeasti koolle saatavia asiantuntijaryhmiä eri kokoonpanoissa.

Työryhmien avulla oppositiokauden käyttöön luotu työnjako ja vetäjien vastuuhenkilöjärjestelmä joutuu uudelleen puntaroitavaksi, mikäli puolue päätyy hallitusvastuuseen. Kaikkien työryhmien tehtävänä on vielä alkuvuodesta eduskuntavaaleihin ja niiden jälkeisiin hallitusohjelmaneuvotteluihin valmistautuminen. Sen jälkeen painopiste siirtyy puoluekokouksen asiakysymysten ja ohjelmien valmistamiseen.

Työryhmät jatkavat omalta osaltaan puoluekokouspäätösten seuranta ja valmistelevat tarvittavat selvitykset ja päätetyt ohjelmat. Vuonna 1995 jatketaan työtä raportin valmistamiseksi periaate-ohjelman uudistamisesta, koulutuspolitiikasta ja asuntopolitiikasta sekä päätetyt selvitykset ja mahdolliset kannanotot mm. ulkomaalis- ja pakolaispolitiikasta ja romanien asemasta. Puoluekokoukselle valmistellaan lisäksi kunnallisjärjestöjen sääntöuudistusta. Väkiraportti päätösten toteutumisesta valmistetaan loppuvuodesta 1995. Kullakin puoluehallituksen jäsenellä on oma vastuualueensa.

Lisäksi työryhmät keräävät tietoa ja arvioivat eri alojen kehittämisvaihtoehtoja päätöksenteon pohjaksi (ohjelmat, kannanotot, taustamuistiot, seminaarit, kuulemiset). Työryhmät valmistelevat kansainvälisen ja kotimaisen talouskehityksen pohjalta aineistoja ja argumentteja ajankohtaisiksi avauksiksi ja teemoja tausta-aineistoiksi.

Tiedonkulun ja palvelun kehittäminen

Tehostetaan tiedon välitystä seuraamalla ja hyödyntämällä poliittisia ilmiöitä ja yhteiskunnan kehityssennusteita koskevia selvityksiä. Osallistutaan edelleen puolueiden yhteiseen mielipidetiedusteluun ja sen kehittämiseen.

Tuloksista raportoidaan mm. taustamuistio-sarjoissa. Niiden kieltä, ulkoasua ja jakelua hienosäädetään. Koordinoidaan aineistojen lähettämistä ja muutakin palvelua vastaamaan käytettävissä olevia voimavaroja. Henkilöresurssien ollessa vähäiset on käytettävä hyväksi tietotekniikan suomia mahdollisuuksia. On arvioitava, mitä pystymme tuottamaan omin voimin ja milloin on tarpeen käyttää ostopalveluja.

Tuotetaan esitteitä puolueesta ja sen tavoitteista erityisryhmille ja kansainväliseen käyttöön. Arkistoinnissa toimitaan yhteistyössä Työväen Arkiston kanssa niin että toimistossa säilytetään lähinnä ajankohtainen itse tuotettu aineisto.

3. Järjestöllisen toiminnan avaintavoitteet

Nousukausi

Politiikan tekeminen muuttuu entistä monimuotoisemmaksi ja -tasoisemmaksi päätösvalan siirtyessä osin EU:n päättävälle elimille, maakunnallisille liitoille ja ennen kaikkea kunnille. Puolueväen tulisi pystyä muodostamaan kokonaisnäkemys politiikan suunnasta ja siitä, miten tähän suuntaan edetään eri tasoilla tehtävillä poliittisilla valinnoilla. Tässä muutoksessa jäsenkoulutuksella on suuri merkitys.

Puolueen yhdessä naisliiton ja TSL:n kanssa käynnistämä Nousukausiprojekti jatkuu politiikan sisältökysymyksiä koskevana koulutus- ja keskustelukampanjana. Puolueosastoissa toimivat opintokerhot, keskustelupiirit ja kunnallisjärjestöjen järjestämät nousukausikoulut ja kurssit keskustelvat puolueen Eurooppa-politiikasta, hallitusohjelmataavoitteista, maakunnallisista kehittämissuunnitelmista ja kunnallispolitiikasta. Tavoitteena on mahdollisimman suora yhteys jäsenistöstä eri päätöksentekotasolla vaikuttaviin päättäjiin.

Puolue valmistele opintoaineiston taloudesta, työllisyydestä, hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta, kuntien ja valtion välisestä suhteesta ja kansainvälistymisestä. Lisäksi puolue tulee yhdessä Euroopan sosiaalidemokraattisen puolueen kanssa valmistamaan opintomateriaalia koskien EU:ta.

Järjestöuudistuksen jatkaminen

Puoluekokouksen päätösten mukaisesti kunnallisjärjestöissä käsitellään kunnallisen toiminnan ohjesääntöjä. Tavoitteena on saada hyväksytyt ohjesäännöt jokaiseen kunnallisjärjestöön vuoden 1995 loppuun mennessä.

Tuulta purjeisiin-jäsenhankintakampanja jatkuu kunnallisvaaleihin 1996 asti. Kampanjaan liittyen järjestetään koulutustilaisuuksia jäsenhankkijoille, jäsenasiainhoitajille ja puolueosastojen puheenjohtajille.

Uusien jäsenten vastaanottoon kiinnitetään erityistä huomiota. Järjestetään uusien jäsenten kursseja, valmistetaan uuden jäsenen opas ja järjestetään alueittain tapahtumia uusille jäsenille. Uusien jäsenten kurssitarjonnasta valmistetaan valtakunnallinen esite.

Kansanedustajain vaalit

SDP:n listoille asetettavista ehdokkaista on päätetty syksyn 1994 piirikouksissa. Ehdokaslistat on luovutettava vaaliviranomaisille viimeistään tammikuun 27. päivänä. Ehdokkaiden numerot varmistuvat 10. helmikuuta, ennakkovaaleissa alkaa maaliskuun alussa ja vaalipäivä on 19. maaliskuuta.

Sosialidemokraatit järjestävät vaalityön oppositioasemasta ensimmäistä kertaa vuoden 1966 jälkeen. Porvarillisen hallituksen kuluneina neljänä vuotena harjoittaman politiikan saavutukset ja niiden arviointi on vaaliasetelman perustana.

Kansanedustajain vaalit ovat kuitenkin tulevaisuuteen, seuraaviin neljään vuoteen suuntautuva äänioikeuttaan käyttävien kansalaisten päättämisen tilaisuus. SDP aikoo esitellä kansalaisille vastuuntuntoisen ja yhteistyöhaikuisen näkemyksensä siitä miten massatyöttömyyttä voidaan vähentää ja taloudellinen kasvukehitys vakauttaa usean vuoden ajaksi korkealle tasolle. Siihen nojautuen on mahdollista rakentaa tasa-arvoista hyvinvointiyhteiskuntaa ja kansalaisturvaa. Vaalityön olennainen tavoite on palauttaa ja vahvistaa kansalaisten luottamusta kansanvaltaiseen poliittiseen toimintaan ja edustuksellisen demokratian merkitykseen.

SDP tukee ehdokkaiden vaalityötä järjestämällä yhteistyössä piirijärjestöjen kanssa koulutustilaisuuksia ja tuottamalla selvityksiä ja tausta-aineistoja vaalityössä esillä olevista poliittisista asioista. Vaalityötä varten tuetaan myös ilmoittelussa tarvittavaa aineistoa. Ilmoittelussa on varauduttava myös televisiomainonnan käyttämiseen.

Vaalityön yhteinen avaustilaisuus järjestetään tammikuun 28.-29. päivänä Helsingissä Marina Congress Centerissä. Tilaisuuteen kutsutaan kaikki ehdokkaat ja heidän vaalityöryhmiensä avainhenkilöt, puoluehallituksen ja -valtuuston jäsenet, piirijärjestöjen edustajia, alueellisia ja paikallisia vaalityön vastuuhenkilöitä sekä sisar- ja yhteistyötahojen edustajia.

Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalit

Euroopan Parlamentin Suomen edustajien vaalit toimitetaan todennäköisesti vuoden 1995 aikana. Vaalipäivästä ja vaalitavasta on erimielisyyksiä puolueiden kesken.

SDP varautuu siihen, että vaalit toimitettaisiin kesäkuussa 1995 samaan aikaan, kuin ne on toimitettava vuonna 1999 kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa. Tällöin vaalipäivä olisi kesäkuun toinen sunnuntai.

Ehdokasasettelua on ennakoitava välittömästi sen jälkeen kun käytävästä vaalitavasta on tehty päätökset. Puolueosastoille varataan mahdollisuus tehdä esityksiä ehdokkaiksi. Mahdollisesta jäsenäänestyksestä päättää puolueen sääntöjen mukaisesti puoluevaltuusto, kuitenkin niin, että äänestyksen toimittamisajankohdan määrää puoluehallitus.

Ammattiyhdistys- ja työmarkkinatoiminta

Yleistä

SDP toimii ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyden ja ammatillisen järjestäytymisen puolesta. Voimassa olevat työehtosopimukset ovat kestoltaan huomattavan eripituisia. Tämä on luonnut tilanteen, yhteiskunnassa vallitsevan yleisen käsityksen lisäksi, jossa keskitetyn työmarkkinaratkaisun tekeminen on hyvin vaikeata. SDP:n tavoitteena on vuoden 1995 eduskuntavaalien jälkeen toimia laajan vakauttamisratkaisun aikaansaamiseksi. Työelämää koskevat asiat nostetaan esille uudenlaisen, positiivisen työelämän rakentamiseksi.

Ammattiyhdistystoimikunnan yksi päätehtävistä on työttömyyden lieventämiseen tähtäävien keinojen etsiminen.

Puolueen ammattiyhdistystoiminnassa panostetaan alueellisen toiminnan kehittämiseen. Piirien ja kunnallisjärjestöjen ay-jaostot etsivät ennakkolullottomasti uusia ryhmiä puolueen ammattiyhdistystoimintaan.

Toimintavuonna pitää toistakymmentä ammattiliittoa edustaja- tai liittokokouksensa. Edustajavaalien yhteydessä on luontevaa tuoda esille sosialidemokraattien työmarkkinanäkemyksiä.

Järjestötyö

Alkuvuoden tärkein järjestöllinen yhteistyötavoite on eduskuntavaalit. Kokemukset presidentinvaalien toiselta kierrokselta ja EU-kansanäänestyksestä käytetään hyväksi vaalityön toteuttamisessa.

Presidentin- ja eduskuntavaalien sekä EU-kansanäänestyksen seurauksena ammattiyhdistysliikkeen ryhmätoiminnan kehittämisen edellytysten parantaminen käytetään hyväksi yhteistyötä tiivistämällä.

Aloitettu puolueen "Tuulta purjeisiin" -jäsenhankintakampanja ulotetaan ammattiliittoihin.

Yhdessä puolueen yrittäjätoimikunnan kanssa kehitetään yhteistyötä yrittäjiin ja heidän järjestöihinsä päin.

Työmarkkinatoiminta

Osallistutaan eduskunnan työasiainvaliokunnan sosialidemokraattisen ryhmän toimintaan. Kehitetään tiedonvälitystä eduskuntaryhmän ja ammattiliittojen sekä toisaalta puoluetoimiston ja ammattiliittojen sosialidemokraattien välillä.

Toimintavuonna järjestetään alkuvuodesta "Palkansaajatapahtuma" ja myöhemmin työelämän sisältöä käsittelevä seminaari.

Koulutustoiminta

Voionmaan Opiston kanssa suunnitellaan ja toteutetaan työelämän kehittämistavoitteita käsittelevä kurssikokonaisuus kohderyhmänä puolueen omat sekä ammattiyhdistysliikkeen aktiivit.

Lyhytkurssitoiminnassa panostetaan uusien jäsenten kouluttamiseen.

Kansainvälinen ammattiyhdistystoiminta

Pohjoismaisessa yhteistyössä etsitään yhteisiä vastauksia työelämän ongelmiin. Toisena kokonaisuutena on järjestäytyminen ja poliittinen työ työpaikoilla.

Edesautetaan Viron sosialidemokraattien työpaikkatoiminnan aloittamista osallistumalla kurssijärjestelyihin Virossa.